

Cristina Urgell Nogués
cristina.urgell@estudiants.urv.cat

LA DRAMATITZACIÓ A L'AULA: UN RECURS PER FACILITAR L'ADQUISICIÓ DE LA LLENGUA ORAL CATALANA DELS INFANTS NOUINGUTS, DURANT L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FINAL DE GRAU (TFG)

dirigit pel Sr. Jordi Prieto Borràs

Facultat de les Ciències de l'Educació i la Psicologia

Grau d'Educació Infantil

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Seu Baix Penedès – Tarragona, 31 de maig de 2021

Agraïments

A Jordi Prieto Borràs, tutor del meu treball de fi de grau, per la seva paciència, el seu suport, la seva orientació i la seva confiança, acompanyant-me en tot moment en la trajectòria del meu projecte.

A tots aquells docents de la Universitat Rovira i Virgili, en especial a l'Ana Torres, l'Anna Vila, la Mª Rosa Palmira Tamarit i la Sandra Gilabert; que han col·laborat en la meva recerca aportant el seu gra de sorra ja sigui amb validacions, suggeriments i opinions, que m'han fet qüestionar-me i millorar el meu treball.

A la persona entrevistada pel seu temps i la seva dedicació i col·laboració en el meu treball; així com totes les escoles que han participat en la recerca de dades, fent possible la difusió del qüestionari entre l'equip docent.

Als meus companys d'Universitat, Ulisses, Isabel i Míriam; que han fet del camí una experiència inoblidable, ja sigui per tot allò bo com per tot allò no tant bo que ha passat entre les 4 parets de la Facultat.

A les meves amistats, Maria, Aleida, Aitana, Edgar, Alex i Annabel, d'entre d'altres. Us estimo, sou l'impuls que em fa volar i que em dona l'energia per continuar.

I per suposat a la meva família, els meus pares Jordi i Magda, el meu germà Felip i la meva cunyada Cristina. Les meves tietes Carme i Teresa, i la meva parella, Héctor. Mai heu deixat que tiri la tovallola i m'heu ajudat sempre que ho he necessitat. Vosaltres heu estat la meva llum i la meva llar en aquest any que per mi ha estat tant difícil, i gràcies a la vostra motivació i les vostres ganes de veure'm amb el títol de la mà, he pogut tirar endavant. Sempre dieu com d'orgullosos esteu de mi, però qui realment està orgullosa sóc jo de tenir-vos a vosaltres.

Eternament agraïda.

RESUM

La dramatització està present de forma constant en la vida de cadascú d'una manera innata i espontània, però tot i la importància que té aquesta eina com a recurs pedagògic, és molt poc freqüent trobar-nos amb centres educatius que treballin sota aquesta metodologia activa i dinàmica. Aquest Treball de Final de Grau (TFG), realitzat a través d'un paradigma naturalista i una metodologia mixta; és a dir, que obté resultats tant qualitius com quantitius; té la finalitat de demostrar el potencial de la seva metodologia, com un recurs educatiu que facilita l'adquisició d'una segona llengua, en un context d'infant de nova arribada. És per aquest motiu, que la investigació proposada va relacionada de forma directa amb l'aprenentatge d'una segona llengua, de manera que els seus resultats, permetran fer una millora en les estratègies utilitzades per a la seva ensenyança, amb l'objectiu de donar cabuda a la dramatització com una eina que beneficia el desenvolupament de les seves habilitats comunicatives i lingüístiques, pel que fa a l'adquisició de la llengua catalana a nivell oral.

Paraules clau: dramatització, segona llengua (L2), alumnes nouvinguts, expressió oral

RESUMEN

La dramatización está presente de forma constante en la vida de cada uno de una manera innata y espontánea, pero a pesar de la importancia que tiene esta herramienta como recurso pedagógico, es muy poco frecuente encontrarnos con centros educativos que trabajen bajo esta metodología activa y dinámica. Este Trabajo de Fin de Grado (TFG), realizado mediante un paradigma naturalista y una metodología mixta en la cual se van a obtener resultados tanto cualitativos como cuantitativos; tiene la finalidad de mostrar el potencial de su metodología, como un recurso educativo que facilita la adquisición de una segunda lengua, en un contexto con niños de nueva llegada. Es por este motivo, que la investigación propuesta va relacionada de forma directa con el aprendizaje de una lengua extranjera, por lo que sus resultados, permitirán hacer una mejora en las estrategias utilizadas para su enseñanza, con el objetivo de dar cabida a la dramatización como una herramienta que beneficia el desarrollo de sus habilidades comunicativas y lingüísticas, en cuanto a la adquisición de la lengua catalana a nivel oral.

Palabras clave: dramatización, segunda lengua (L2), alumnos recién llegados, expresión oral

ABSTRACT

Dramatization is consistently present in the life of each one in an innate and spontaneous way, but despite the importance of this tool as a pedagogical resource, it is very rare to find educational centres working under this active and dynamic methodology. This work carried out through a naturalistic paradigm and a mixed methodology; that is, it achieves both qualitative and quantitative results; it aims to demonstrate the potential of its methodology, as an educational resource that facilitates the acquisition of a second language, in a new arrival childhood context. It is for this reason that the proposed research is directly related to the learning of a foreign language, so its results will allow an improvement in the strategies used for its teaching, with the aim of making room for dramatization as a tool that benefits the development of its communication and linguistic skills, with regard to the acquisition of the Catalan language at the oral level.

Keywords: dramatization, second language (L2), newcomer students, oral expression

ÍNDIX

1. Introducció	pàg. 7
2. Marc conceptual	pàg. 8
2.1. Estat de la qüestió	pàg. 8
2.2. El llenguatge oral	pàg. 8
2.2.1. Factors influents	pàg. 9
2.2.2. Les funcions del llenguatge i la seva importància en el marc d'aprenentatge	pàg. 10
2.2.3. L'adquisició del llenguatge a nivell oral	pàg. 11
2.2.4. La influència del llenguatge oral en el desenvolupament de l'infant	pàg. 12
2.3. Alumnes nouvinguts	pàg. 14
2.3.1. Programa d'Immersion Lingüística	pàg. 15
2.3.2. Aules d'acollida	pàg. 17
2.3.3. La importància d'ensenyar el català de forma oral a infants nouvinguts	pàg. 19
2.4. La dramatització	pàg. 22
2.4.1. Què entenem per dramatització?	pàg. 22
2.4.2. Els beneficis de la dramatització	pàg. 25
2.4.3. Estratègies de dramatització	pàg. 27
2.4.4. La dramatització i la seva aparició en el currículum	pàg. 29
2.4.5. Paper docent en el procés de dramatització	pàg. 31
2.4.6. Dramatitzar per aprendre la llengua oral: Infants nouvinguts	pàg. 33
3. Marc metodològic	pàg. 35
3.1. Supòsit de partida	pàg. 35
3.2. Objectius	pàg. 35
3.2.1. Objectius Generals	pàg. 35
3.2.2. Objectius Específics	pàg. 35
3.3. Disseny de la investigació	pàg. 36
3.3.1. Fases de la investigació	pàg. 36

3.3.2. Contextualització	pàg. 37
3.3.3. Instruments de recollida de dades	pàg. 38
4. Anàlisi dels resultats	pàg. 40
5. Propostes de millora	pàg. 50
6. Conclusions	pàg. 53
7. Bibliografia	pàg. 55
8. Annexos	pàg. 63

1. Introducció

Durant la meva participació en un projecte d'Aprenentatge per Servei (APS) que vaig realitzar amb la Universitat, em vaig adonar d'una problemàtica a l'escola, en la qual vaig poder observar i experimentar en primera persona, les mancances lingüístiques d'alguns dels infants. El centre, que tenia un nombre molt elevat d'immigrants i permetia l'inici de l'escolarització durant tot el curs, pateix constantment l'arribada d'alumnes d'altres procedències. És per aquest motiu que l'escola ha de fer front a la diversitat cultural a la que es troba, i ha de saber adequar la seva metodologia proposant estratègies eficients que ajudin a millorar les diverses situacions pel que fa a l'adquisició del llenguatge.

La metodologia que plantejo en aquesta investigació, està enfocada en la dramatització com una eina per desenvolupar les habilitats comunicatives a nivell oral, de manera que, els infants nouvinguts que s'incorporen en el Sistema Educatiu català durant l'etapa d'Educació Infantil, poden aprendre la llengua vehicular (la seva L2) mitjançant una estratègia que es pot adaptar a les seves necessitats.

L'expressió oral és un concepte present i fonamental dins les aules d'infantil, ja que, tal com diu Martínez, Tocto i Palacios (2015); ha d'ocupar el centre d'interès de tota acció docent, amb la intenció d'accelerar el desenvolupament integral de tots els infants. És per això que he cregut necessari innovar les estratègies pel seu aprenentatge, ja que, com a docents, ens hem de reinventar i estar en constant formació per estar al servei de tots els ciutadans.

Per poder fer una bona recollida de dades amb les qual pugui demostrar que la dramatització és una eina que facilita l'adquisició del llenguatge oral en aquests infants, m'he plantejat fer una recerca científica en la qual pugui comparar el que diuen els experts, amb els resultats obtinguts posteriorment amb el meu treball de camp. Sé, en certa manera, que els seus beneficis són útils i clars, ja que he patit els seus efectes des de petita, gràcies a la meva participació en una obra de teatre any rere any; però m'agradaria investigar-ho per mi mateixa, ja que em sorprèn que sigui un recurs tant poc utilitzat.

Per acabar, m'agradaria destacar que l'objectiu de la recerca és principalment analitzar les possibilitats de canvi i de millora que genera la dramatització a les aules d'Educació Infantil. És per això que, en obtenir els resultats, m'agradaria fer una proposta de millora que permetés als docents conèixer de forma més profunda l'eina, amb la intenció que puguin utilitzar-la a l'aula d'una forma adequada i coherent.

2. Marc conceptual

2.1. Estat de la qüestió

En una societat en que la paraula és primordial per qualsevol tasca quotidiana, laboral i educativa, s'han d'utilitzar múltiples recursos per iniciar l'alumnat nouvingut com usuari de la llengua catalana, vehicular a Catalunya, com instrument primordial per a l'ensenyament i aprenentatge de les diferents àrees del currículum, i per a la vida en general.

En els darrers anys, un dels principals reptes que han hagut d'afrontar les escoles de Catalunya, ha estat la immersió lingüística i la integració personal i cultural d'alumnes immigrants de diferents parts del món, a les aules ordinàries.

Tot i incorporar-los d'una forma progressiva, el cert és que, de vegades, els recursos en les aules d'acollida són escassos, i atenen les necessitats educatives referents a la complexitat lingüística dels infants nouvinguts, d'una manera molt superficial.

Donant importància a l'adquisició del llenguatge oral per a la comunicació i la integració en una societat, així com per la comprensió i interpretació del món que ens envolta, molts autors que aniré detallant durant la meva recerca, han considerat la dramatització com un recurs útil per a l'aprenentatge d'una nova llengua. De la mateixa manera, Renault, N., Renault, B. i Vialaret, C. (1994), consideren que la inclusió de la dramatització a les aules, a més de potenciar i facilitar la parla, pot proporcionar beneficis a nivell cognitiu, emocional i social, permetent el desenvolupament integral de l'infant des d'una perspectiva dinàmica i lúdica.

A continuació, descriuré els 3 conceptes clau de la meva investigació: per una banda, el llenguatge oral i la importància de la seva adquisició dins del marc evolutiu donat els primers anys de vida; seguidament, la situació en la que es troben els infants nouvinguts a Catalunya, en relació a l'adquisició del llenguatge; i per acabar, la dramatització com a eina d'aprenentatge per fomentar la parla dels infants.

2.2. El llenguatge oral

Tal com he esmentat anteriorment, el llenguatge oral és imprescindible per l'adaptació en la vida social i en comunitat, ja que serveix com a mitjà de comprensió i expressió de sentiments i pensaments.

Com a éssers socials que som, tenim la necessitat contínua de comunicar-nos, relacionar-nos i socialitzar-nos amb el món que ens envolta (Luengo, 2011). Per aquest motiu, és essencial que desenvolupem habilitats comunicatives que ens serveixin per comunicar necessitats, transmetre idees i expressar desitjos, alhora d'adaptar la interacció en diferents contextos (família, grups socials o escola), de diferents maneres (fonemes, morfemes i gramaticalment) i fent ús dels signes vocals (semànticament o mitjançant la sintaxi).

Segons Rojas (2018), el llenguatge pot ser molt ampli i universal, però varia d'un context a un altre, ja que es manifesta d'una manera diferent. És important considerar la maduració biològica, com a referència als òrgans que intervenen en la parla; però també cal donar importància a les influències com a condicionants de l'estimulació provocada pels factors externs.

La família i l'entorn, tenen una funció molt rellevant en el desenvolupament verbal de l'infant. Si aquest se sent emocionalment segur i lingüísticament estimulat, es desenvoluparà de forma òptima durant el procés d'adquisició i maduració, mentre que quan l'entorn és negatiu i l'estimulació és escassa, l'infant no evolucionarà de la mateixa manera, i el seu nivell es veurà retardat.

2.2.1. Factors influents

Seguint amb el que Rojas (2018) detalla en el seu treball, existeixen 3 tipus de factors:

- *Factors fisiològics*

Senyala el procés de maduració del sistema nerviós tant central com perifèric, els quals a l'interactuar, s'evidencien els canvis progressius en el desenvolupament motor general i també en l'aparell fonador.

- *Factors cognitius*

Es refereix al desenvolupament cognitiu, necessari per al desenvolupament de les funcions de simbolització i de pensament.

- *Factors ambientals*

Senyala el desenvolupament socio-emocional, que és el resultat de la influència del medi sociocultural, de les interaccions de l'infant i la seva socialització.

D'una altra banda, els components del llenguatge corresponen a les quatre unitats d'organització: els sons, les paraules, les oracions i l'ús. En paraules de Rojas (2018), el

component fonològic, el component semàntic, el component sintàctic i el component pragmàtic.

Bruner (1983), exposa que son d'especial importància els coneixements del món real que l'infant aprèn abans del llenguatge, ja que el seu context és decisiu perquè aprengui tal llengua. És d'aquesta manera com l'autor, coincidint amb el que ens explica Rojas (2018), centra la seva teoria en la pragmàtica, ja que és el component que es crea a partir de la necessitat de comunicar-se mitjançant una funció i una finalitat, en un context social concret.

2.2.2. Les funcions del llenguatge i la seva importància en el marc d'aprenentatge

Existeixen diferents funcions del llenguatge, que fan referència a l'ús que es fa d'aquest segons el context, el destinatari de la informació, la reacció/acció que es vol crear en el receptor, entre altres factors que determinen la forma de comunicar i expressar-se.

Jakobson (1960) basava la seva teoria en 6 funcions diferents del llenguatge:

- *Funció apel·lativa o conativa*

Utilitza el llenguatge per generar una resposta, una acció o una reacció per part del receptor, tractant-se normalment d'una pregunta o d'una ordre.

- *Funció referencial, representativa o informativa*

Utilitza el llenguatge per transmetre coneixement, normalment generat en contextos informatius o discursos científics o divulgatius.

- *Funció emotiva, expressiva o simptomàtica*

Utilitza el llenguatge per transmetre sentiments, emocions, estats d'ànim o desitjos.

- *Funció poètica o estètica*

Utilitza el llenguatge amb una finalitat estètica. Es té gran cura de la seva forma i és habitual trobar-hi figures retòriques. És la funció que caracteritza els textos literaris per excel·lència.

- *Funció fàtica o de contacte*

Utilitza el llenguatge per validar el canal comunicatiu entre dos interlocutors. Aquesta funció, serveix principalment per iniciar, mantenir o finalitzar una conversa.

- *Funció metalingüística*

Es fa ús d'aquesta funció quan ens referim a la pròpia llengua, és a dir, quan ens expliquen algun component del llenguatge, així com el significat d'una paraula.

2.2.3. L'adquisició del llenguatge a nivell oral

Segons Castañeda (1999), el desenvolupament del llenguatge es divideix en dos principals etapes:

- Etapa pre-lingüística

Aquesta va des del naixement fins als 12 mesos d'edat. Pel que fa als processos d'adquisició, es caracteritza principalment per l'emissió de sons i el perfeccionament dels mateixos, que posteriorment possibiliten la producció del llenguatge.

- Etapa lingüística

Aquesta va dels 12 mesos als 2 anys aproximadament, i és l'etapa que segueix a l'anterior. S'inicia amb l'expressió oral de la primera paraula formada a través de l'adquisició de fonemes, i poc a poc, l'infant va millorant l'aspecte semàntic i sintàctic, alhora que va adquirint una riquesa lèxica de vocabulari a través de nous coneixements.

Tal com apunta Muñoz (2016), l'expressió oral és el procés pel qual podem comunicar idees, sentiments, necessitats i pensaments. Quan transformem les idees en missatges i les emetem mitjançant un canal que arriba a un receptor, estem donant lloc a la comunicació.

Baralo (2000), destaca que l'expressió oral construeix una habilitat comunicativa que no té sentit sense la comprensió, el processament i la interpretació que fa el receptor. En paraules de Muñoz (2016), l'expressió oral implica la interacció i la bidireccionalitat en un context compartit.

Flores (2012), per altra banda, explica que l'expressió oral és la capacitat que consisteix en comunicar-se amb claredat, coherència i persuasió, alhora que implica el respecte i l'escolta vers els altres, tot participant en les converses de forma empàtica i tolerant.

En definitiva, l'expressió oral és molt àmplia i permet comunicar de manera espontània i lliure les nostres intencions comunicatives; però per fer-ho, Rojas (2018), en acord amb Álvarez (2012), destaca que és molt important que l'emissor:

- Faci una bona graduació de la veu
- Tingui una bona pronunciació i entonació de les paraules (dicció)
- Mantingui una postura corporal que s'adeqüi al context en el que es dona la interacció
- Utilitzi recursos gestuals per emfatitzar la informació i fer-la més comprensible i coherent

- Mantingui una mirada directa amb el receptor per fer la comunicació més propera
- Utilitzi un vocabulari ric i adequat que generi interessos i coneixements

Cardona y Celis (2011), determinen que el llenguatge oral consta de dues formes d'expressió:

- Espontània

Els éssers humans ens expressem de manera espontània durant les converses que tenim en les diverses situacions de la vida, ja sigui per cridar l'atenció, narrar fets, argumentar opinions o manifestar punts de vista.

- Reflexiva

La reflexiva, en canvi, té com a funció principal atraure, convèncer o persuadir al receptor. És per aquest motiu que, en converses d'aquest tipus, l'estructura és molt més elaborada que en l'espontània, i el vocabulari que s'utilitza és més ampli i ric.

2.2.4. La influència del llenguatge oral en el desenvolupament de l'infant

Bigas (1996) en el seu article, ens parla de les funcions del llenguatge en relació al desenvolupament cognitiu i social. Partint de la concepció de Lúria (citada a Bigas, 1996) "El lenguaje tiene la finalidad de dar forma final al pensamiento; de prepararlo para la actividad intelectual, a la vez que indica la naturaleza social de la actividad intelectual del hombre, hecho que le distingue radicalmente del animal", l'autora proposa dos tipus de nivells que influencien el desenvolupament de les competències comunicatives:

- *A nivell cognitiu*

A nivell cognitiu, el desenvolupament del llenguatge en l'etapa d'Educació Infantil és molt important, ja que és l'instrument que permetrà que els infants adquireixin un grau d'aprenentatge satisfactori, sobre el que es fonamenten tots els seus coneixements posteriors tant de l'àmbit lingüístic com dels altres.

Des del punt de vista de Bigas (1996), el sistema d'adquisició continuarà progressant al llarg dels anys escolars com a resultat de l'ús lingüístic en situacions reals i funcionals. Com a desenvolupament del pensament i la reflexió, l'autora destaca que la situació de conflicte cognitiu que es produeix en els moments de discussió, provoca amb l'experiència, la creació de noves coordinacions cognitives que porten a la seva resolució.

Vigotsky (1934), també va destacar la importància del llenguatge en el desenvolupament cognitiu, demostrant que els infants són capaços de construir conceptes més ràpidament

si tenen al seu abast paraules i símbols que l'ajudin a expressar els seus pensaments. A més, també va observar que el llenguatge era la via de transmissió principal de la cultura, ja que és el codi que entén tota persona que forma part d'una comunitat lingüística (Camara i Velásquez, 2015); i és el propi humà i el propi poble, el que crea els seus orígens lingüístics com una identitat abstracte. (Barbecho, 2018)

- *A nivell social*

Des del punt de vista social, el llenguatge permet la comunicació entre les persones de forma que es converteix en un instrument útil de socialització, a la vegada que permet satisfer les necessitats bàsiques, expressar sentiments, regular el comportament, entre altres. Aquesta és la funció més evident i que, per tant, guia la majoria d'activitats que es preparen per l'escola; però no podem oblidar que, des d'un punt de vista individual, el llenguatge oral és un instrument de codificació del pensament que permet organitzar-lo i ajuda a la reflexió i la conceptualització. En paraules de Vigotsky (1988), és essencial adquirir un bon llenguatge, ja que serveix d'instrument per a poder organitzar el pensament i reflexionar. Segons Bigas (1996), aquesta funció, relacionada amb la capacitat de simbolitzar, és la que passa més desapercibuda en els centres educatius.

Per aquest motiu, Rojas (2018), diferencia tres maneres que té el llenguatge oral d'influenciar en el desenvolupament dels infants:

- En primer lloc, influeix en les accions. L'infant, aprèn a raonar expressant el seu pensament, de la mateixa manera que ho fan els adults, a través de la paraula (oral o escrita), que ajuda a donar forma als nostres pensaments.
- En segon lloc, el llenguatge com eina per al desenvolupament de l'abstracció i la conceptualització. Amb l'ajuda del llenguatge, l'infant es relaciona amb el seu entorn, el compren i l'aprèn. En resum, li dona forma.
- En tercer i últim lloc, influeix en la possibilitat d'utilitzar el llenguatge sense dependre d'un context concret. En aquest aspecte, i referint-nos als infants més petits dels centres educatius, els iniciem en l'ús d'un llenguatge descontextualitzat mitjançant l'explicació de contes, ja que permeten l'estimulació de la creativitat, l'originalitat i la fantasia, ajudant-lo a situar-se en un món diferent al seu.

En general, el que afavoreix és l'aprenentatge i la preparació del discurs comunicatiu que, posteriorment, hauran d'utilitzar per a comprendre el món i adaptar-se a la societat.

Piaget (1988), exposa el llenguatge com un dels aspectes racionals que integren la superestructura de la ment humana; dient que és la capacitat cognitiva i afectiva de l'infant que potencia les seves relacions i el seu desenvolupament.

Chomsky (1965), defensa l'existència d'una possible facultat innata del llenguatge, entesa com un mecanisme en termes genètics; que ens permet aprendre la llengua de la comunitat en la que creixem, mitjançant processos que es donen en la nostra ment, quan ens desenvolupem en un entorn lingüístic concret.

D'altra banda, Camara i Velásquez (2015), destaquen que suposa un domini de la competència lingüística, però que no es desenvolupa de manera innata ja que es pot perfeccionar i millorar, per poder convertir-se en una comunicació més eficient.

Per aquest motiu, l'infant ha d'aprendre ha desenvolupar les seves habilitats comunicatives i desenvolupar capacitats lingüístiques que li permetin interactuar amb els altres a nivell oral. És aquí on entren en joc dues de les funcions bàsiques del llenguatge, considerades més importants segons Alarcos (1976), per comprendre la importància del llenguatge en aquesta etapa educativa: la funció de comunicar i la funció de representar. Segons l'autor, són les més importants perquè el procés comunicatiu no es podria produir sense la implicació de les dues.

2.3. Alumnes nouvinguts

Durant els darrers anys, la creixent afluència d'estudiants nouvinguts a les aules de Catalunya, ha generat moltes preocupacions als professionals i experts. És per això que la situació, ha provocat un canvi en el panorama educatiu, generant nous reptes pel que fa al procés d'ensenyament-aprenentatge, dins d'una societat justa i igualitària.

Tenint en compte els canvis i la complexitat del context en que es troben els alumnes nouvinguts, la Generalitat de Catalunya (2004) va dissenyar un Programa d'Immersion Lingüística que permet l'ensenyament d'una segona llengua (L2), no solament per una minoria lingüística, sinó per al conjunt de la comunitat.

La problemàtica va sorgir, principalment, perquè molts infants tenien com a llengua vehicular d'aprenentatge, una llengua diferent a la materna, la qual utilitzaven habitualment per relacionar-se amb el seu entorn. És per això que, amb la proposta d'un programa adaptat a les necessitats dels alumnes, es va iniciar l'ensenyament d'una segona

llengua que assolís l'èxit acadèmic i el preparés per a la vida en societat, sense que l'aprenentatge d'una, comportés la pèrdua de capacitat comunicativa de l'altre.

Ara bé, quan parlem d'alumnes nouvinguts, el servei d'immersió i acolliment lingüístic, en paraules de Serra (2010) es queda curt, ja que la modalitat permet adquirir un ensenyament que vagi alternant ambdues llengües, tenint com a primera la que és vehicular, i la segona com la llengua majoritària del territori. Així doncs, un infant nouvingut que prové d'un altre país o territori, necessitarà una atenció individualitzada que només es podrà donar en les aules d'acollida. En elles, es planteja un tipus de model educatiu enfocat a la realitat sociolingüística de l'alumnat, així com l'adquisició de la llengua vehicular d'aprenentatge, que els servirà per a comunicar-se i expressar-se en la seva nova realitat.

La llengua, però, va lligada a la identitat (Siguan, 1998). És per aquest motiu que, les aules d'acollida, a més de facilitar l'adquisició del llenguatge, treballen a partir de la necessitat d'adaptar a l'infant en la societat, aflorant un sentiment de pertinença al grup que el permetrà entendre i estimar més el seu nou context de vida.

2.3.1. Programa d'Immersion Lingüística (PIL)

El model canadenc, iniciat a l'escola Saint Lambert (1962), va avalar ràpidament uns resultats nombrosos i fiables sobre la possible adquisició d'una segona llengua (L2), mitjançant un programa dedicat a treballar la llengua vehicular de l'escola.

Als anys 80, el gran creixement de grups heterogenis a les aules de Catalunya, va portar a la singularitat del desconeixement inicial de la llengua catalana en gran part de l'alumnat. Aquest fet, va provocar que l'Estat es plantejés una reforma en el Sistema Educatiu català, que abordés la problemàtica des d'un punt de vista pedagògic i innovador.

D'aquesta manera, i amb l'afluència dels resultats a Canadà, la immersió lingüística va quedar definitivament regulada el 1983 amb la Llei de Normalització Lingüística, del Decret del 30 d'agost i l'Ordre del 8 de setembre del mateix any. Tot i això, no va ser fins l'any 1984-1985 que el Servei d'Ensenyament Català va iniciar els Plans Intensius de Normalització Lingüística a les aules, amb la finalitat d'organitzar el sistema educatiu de manera que possibilités a tots els alumnes el domini d'una o més llengües, a les quals no tenien accés en el seu medi social o familiar.

En un primer moment, aquests programes, eren experiències de caire voluntari i participatiu, de manera que les famílies tenien el dret de decidir l'idioma en el que volien l'escolarització dels seus fills/es. Des de l'entrada en funcionament de la LOGSE (1992), el procés es va accelerar, de manera que va impulsar la obligació de garantir un bon coneixement i domini a nivell oral i escrit, de la llengua catalana i la llengua castellana, al finalitzar l'ensenyament obligatori reglat.

De totes maneres, el Programa d'Immersion a Catalunya, segons la Generalitat de Catalunya (2004), abasta oficialment l'etapa dels 3 als 8 anys d'edat, mentre que no desenvolupa la seva formació i els seus recursos en la resta d'Educació Primària i Secundària. Aquest supòsit, a més de dur-se a terme en molt poques ocasions, no permet l'acompanyament de l'alumnat en qüestions lingüístiques, pel que fa a les etapes posteriors, de manera que el seu rendiment acadèmic, sovint no presenta els mateixos resultats en comparació als alumnes que sí que tenen com a llengua materna (L1) el català.

Segons Serra (2010), molts estudis coincideixen en afirmar que els infants escolaritzats en Programes d'Immersion amb una llengua i una cultura familiar socialment majoritària i forta, tenen més garanties d'èxit perquè la seva L1 no està qüestionada socialment i no resulta perjudicada. Per contra, aquests mateixos estudis coincideixen en que les condicions canvien quan parlem d'alumnes que pertanyen a una comunitat lingüística minoritària en el territori, ja que el seu ús i els seus valors socioculturals, estan més menyspreats en la societat.

A Catalunya, el constant creixement de les aules amb la presència de famílies amb una llengua que no coincideix amb cap de les llengües que reben un tractament curricular, i que, sovint provenen d'una situació sociocultural mitjana-baixa, baixa o molt baixa; afegeix singularitat en els Programes d'Immersion Lingüística ja que presenta nous reptes pel Sistema Educatiu; fent trontollar algunes de les qüestions que aparentment estaven resoltes.

Cummins (1979), amb la seva Hipòtesi d'Independència Lingüística, planteja que els alumnes situats en nivells inferiors de l'escala social i cultural, poden no estar capacitats per seguir aquests tipus de programes. Això, però, amb els resultats d'estudis realitzats sota un marc contextual similar, va demostrar que els factors socioculturals no eren decisius en l'èxit o el fracàs dels programes d'Immersion. En aquest cas, semblava que els factors més relacionats eren les competències docents per ajustar el nivell del llenguatge

als alumnes, tot i la motivació i l'acompanyament. Cummins (1979), insisteix en que tot i que la llengua minoritària i la classe social no sigui imputable únicament a l'entorn, els mètodes educatius emprats a les aules són inadequats i poc ajustats als nivells inicials dels infants i a les seves necessitats conseqüents.

D'altra banda, alguns experts educatius, han defensat que, allò que ha tingut èxit amb l'alumnat de llengua castellana, és a dir, els Programes d'Immersion Lingüística, també poden tenir un bon resultat amb l'alumnat que té una L1 diferent a la llengua vehicular i majoritària. Aquest argument, segons Serra (2010), ha anat acompanyat de nombroses afirmacions que no compten actualment amb una evidència empírica:

- La primera, afirma que els infants nascuts a Catalunya, procedents de famílies immigrants, no tenen cap tipus de problema lingüístic que l'impedeixi incorporar-se a l'activitat escolar amb el català com a llengua vehicular. D'aquesta manera, només es creu que els problemes lingüístics i escolars, van relacionats únicament amb els infants que s'incorporen tardanament en el Sistema Educatiu català.
- La segona, afirma que els infants de llengua hispana, pel fet de tenir el castellà com a L1, es poden equiparar amb els alumnes castellanoparlants nascuts al territori català.

Els treballs realitzats per Serra (1998) i Siguan (1998), mostren que els resultats escolars dels infants que provenen de la immigració extracomunitària, obtenen resultats significativament més baixos que els infants autòctons de Catalunya.

Siguan (1998), a més, en la seva investigació del 1994 i el 1996, entre 4 escoles de Madrid i 4 escoles catalanes; conclou que només el 50% dels infants estrangers obtenen el graduat escolar, davant dues tercers parts de l'alumnat autòcton.

2.3.2. Aules d'acollida

Segons Luengo (2011), la paraula és primordial per qualsevol tasca quotidiana, laboral i educativa. Per aquest motiu, l'aprenentatge de la llengua vehicular i majoritària en el territori ha estat un dels principals objectius en les aules d'acollida, convertint-se en espais de treball intensiu amb l'alumnat nouvingut, que surt de l'aula ordinària en determinades hores lectives amb la intenció de rebre un reforç sobre alguns dels aspectes lingüístics de la llengua a adquirir.

Davant la realitat de la gran demanda pel que fa a l'ensenyament de la llengua catalana en infants nouvinguts, el Departament d'Educació va posar en funcionament les aules d'acollida en el curs 2004-2005, amb la finalitat d'assegurar la interculturalitat i la cohesió social, així com la bona acollida, integració, inclusió i garantia igualitària en oportunitats, de l'alumnat provinent de la immigració. Per tal de contribuir en crear una societat catalana plural, tolerant i respectuosa, es va crear el Pla per a la llengua i la cohesió social (LIC), entès com l'instrument per afrontar l'atenció a la diversitat i aconseguir l'èxit educatiu de tots els alumnes davant les singularitats i la complexitat de la situació sociolingüística.

En paraules d'Alart (2016), l'aula d'acollida és una estratègia organitzativa i metodològica oberta, flexible i dinàmica; que ofereix una atenció individualitzada a les necessitats educatives del seu entorn. Per aquest motiu, el seu Pla ha estat creat arrel de 3 eixos significatius que ja he anat esmentant anteriorment: la creixent incorporació d'infants nouvinguts, l'aparició de noves causes d'exclusió social i la insuficient normalització de la llengua catalana.

Segons el Projecte de Convivència i èxit educatiu elaborat per la Generalitat de Catalunya (2014) l'accés a una educació de qualitat i equitat, es fa possible gràcies al desenvolupament dels infants en relació al seu èxit personal, social, acadèmic i laboral, de manera que l'actuació en les aules d'acollida, han de proposar un pla educatiu d'entorn i una metodologia de centre acollidor.

Les escoles que tenen aules d'acollida, tenen la peculiaritat de situar-se en un entorn on el context socioeconòmic és relativament baix. A més, és important que el centre tingui en compte el nombre d'alumnat nouvingut matriculat, per tal de no concentrar els alumnes immigrants en una mateixa tipologia d'escola.

D'altra banda, l'aula ha d'assolir dues finalitats concretes: que l'infant senti atesos els seus aspectes emocionals i que disposi el més aviat possible, de les eines bàsiques per iniciar-se en el procés d'ensenyament-aprenentatge en el Sistema Educatiu català.

En aquest moment, les aules ordinàries passen a tenir un paper de referència que, posteriorment, amb l'ajut que atorga les aules d'acollida, utilitzaran per a construir els fonaments de la ciutadania de Catalunya. És per això que s'han de garantir els espais comuns de socialització, ja que els permetrà desenvolupar aquelles competències

lingüístiques de coneixements, actituds i aptituds, en relació a l'actuació al seu entorn cultural. (Luengo, 2011)

En resum, les aules d'acollida van destinades a infants nouvinguts que siguin agents d'un procés migratori i que necessitin una adaptació curricular específica pel coneixement de la llengua vehicular de l'escola en un període de dos anys. Tal com diu la Generalitat de Catalunya en el Pla per a la Llengua i la Cohesió social (2009), cal tenir en compte que aquest recurs no va destinat a alumnes castellanoparlants procedents d'altres territoris d'Espanya que no saben el català, ni tampoc va destinat als infants de Catalunya que tenen com a primera llengua el castellà. Tenint en compte aquests conceptes, i que el temps límit d'estada en aquestes aules és limitat (ja que es considera un procés transitori), és important que els docents utilitzin aquesta aula per motivar als infants a comunicar-se i expressar-se mitjançant la llengua catalana, amb la finalitat d'aconseguir evolucions, no solament a l'àmbit escolar, sinó també en l'àmbit extracurricular.

Segons Espelt (2007), cal incidir en el reforç d'aquest gust per l'aprenentatge, en comptes d'aprofundir l'ensenyament en les competències gramaticals i conceptualment correctes. És per això que la Generalitat de Catalunya (2009), considera que tot i veure progressos en el camí, cal avançar cap el concepte de centre acollidor, on la interculturalitat sigui un valor transversal, la llengua catalana sigui l'idioma dels centres educatius, i on la cohesió social sigui un dels objectius bàsics de les escoles, juntament amb la implicació de tota la societat en una actuació de cooperació educativa on tots els contextos contribueixin en la formació de tots aquests ciutadans.

2.3.3. La importància d'ensenyar el català de forma oral a infants nouvinguts

Durant molt de temps en el territori català, els problemes lingüístics escolars han fet referència només a l'existència de dues llengües (catalana i castellana). Ara, però, el Sistema ha hagut d'afrontar en molt poc temps, qüestions fins ara desconegudes. Actualment, a Catalunya existeixen més de 200 llengües que necessiten un lloc d'acceptació en la societat; alhora que, els mateixos infants, han d'adquirir les llengües d'ensenyament curricular.

Els docents, s'esforcen per comprendre la llengua dels infants nouvinguts, alhora que creen recursos didàctics per a l'ús gradual del català. Serra (2010), en el seu article, ens parla del paper d'aquests com una de les tasques educatives més importants. L'autor, defensa l'ensenyament del llenguatge oral d'una manera respectuosa, sense forçar-los; ja

que creu que els infants han d'aconseguir tenir intercanvis lingüístics que els ajudin a garantir els aspectes comprensius amb el seu entorn d'una manera natural i esporàdica. És per això que els mestres, han de fer ús de moltes eines que permetin l'adquisició d'aquesta llengua, ja que l'utilitzaran sempre que els sigui necessari.

En l'àmbit escolar, els centres han de ser capaços de reflexionar i oferir un programa que s'ajusti a les necessitats i característiques del model d'estudiants. D'aquesta manera, es parteix de la realitat actual, possibilitant el rendiment acadèmic amb garanties d'èxit, gràcies al Programa Lingüístic de Centre, integrat dins del Projecte Educatiu de Centre (PEC). Espelt (2007) ens parla del desenvolupament lingüístic a nivell oral, com un aspecte molt lligat a les experiències lingüístiques que els infants han tingut en el seu entorn proper. És per això que creu que existeixen tantes diferències condicionades per l'estimulació donada per la família i els factors externs, ja que, com he comentat en aquests últims punts, cada individu parteix d'una situació diferent que s'ha de tractar i ajustar en el seu procés d'ensenyament-aprenentatge.

Segons Navarro (2009), molts dels processos interns que els infants fan a l'adquirir la llengua materna, ajuden posteriorment, i de forma molt similar, a l'aprenentatge de la L2. No obstant, l'autor coincideix amb Espelt (2007) quan parla dels factors ambientals com agents molt condicionants en l'ensenyament d'una llengua estrangera. És per això que és important trobar elements de connexió entre una llengua i l'altre, amb la intenció de facilitar el seu aprenentatge en els infants.

Existeixen moltes similituds en l'aprenentatge de la L1 en un entorn natural i l'aprenentatge d'una L2 a l'aula, ja que en la llengua estrangera s'utilitzen estratègies que ja han tingut èxit en l'ensenyament de la llengua materna inicial. Per Navarro (2009), durant l'ensenyament de la llengua estrangera, apareixen aspectes basats en els processos que l'infant fa durant l'aprenentatge de la L1. És per això que, tot i trobar aspectes comuns, creu que s'han de tenir en compte les diferències. Per un costat, ens trobem amb una L1 que s'ha adquirit de forma inconscient i de forma progressiva durant la seva edat i les seves característiques evolutives. Per l'altre, ens trobem amb una perspectiva diferent en la qual l'ensenyament de la L2 es fa de manera conscient i explícita. El desenvolupament cognitiu que ha de generar l'infant, és molt més complex en un context que no és espontani, de manera que el seu plantejament i la seva metodologia, està

totalment organitzada a través d'activitats específiques que tenen com a finalitat un objectiu didàctic.

D'altra banda, Navarro (2009), també creu que el context pren un paper molt important en la seva adquisició, ja que quan aprenem una llengua materna, experimentem una immersió lingüística completa, a diferència del context educatiu amb el que ens trobem en una aula, en la qual la immersió lingüística està molt limitada per aprendre una llengua estrangera amb uns resultats satisfactoris. Això però, no vol dir que la seva ensenyança no sigui beneficiosa pels alumnes, però significa que la seva metodologia ha de ser el màxim d'efectiva per a que permeti l'augment del seu aprenentatge.

Lyster (2007) també va considerar important tenir en compte l'edat dels infants, ja que la curta edat dels alumnes, beneficia l'aprenentatge de la L2 per la plasticitat del seu propi cervell, assimilant i aprenent sense gaire esforç, i adquirint la llengua estrangera d'una manera molt més innata que els adults. Amb els infants, l'ensenyança d'una nova llengua es basa principalment en la interacció amb el seu professor i els seus companys, desenvolupant d'aquesta manera les habilitats comunicatives orals que són prioritàries en aquests contextos, tot aprenent el llenguatge en sí mateix (i no els seus continguts gramaticals i analítics). L'adquisició de la segona llengua en infants, però, és un coneixement que es podrà observar a llarg termini, de manera que ha de ser un aprenentatge continu que pugui anar avançant amb els coneixements ja adquirits. Només d'aquesta manera i amb l'adquisició natural i casi nadiua de la L2, els infants podran aprendre la llengua, integrant-la en el seu dia a dia com una forma més d'expressió.

Segons Fleta (2006), l'adquisició d'una llengua estrangera en el context educatiu, és a dir, en un centre escolar, proporciona una educació de quantitat i de qualitat, de manera que els infants estan exposats a contextos lingüístics reals on s'utilitza la L2 com un canal autèntic de comunicació.

En el cas dels infants nouvinguts, el mètode d'ensenyament del català com a llengua estrangera canvia. Segons Torres (2021), la llengua catalana es tracta d'una manera més desenvolupada, ja que és la vehicular d'aprenentatge i la majoritària en el territori. És per això que els infants que han d'aprendre la llengua catalana com una L2, parteixen d'un context d'aprenentatge molt més ric en el qual experimenten amb la llengua durant totes les hores de l'horari escolar. Aquest fet provoca que els infants adquireixin la llengua en un entorn de qualitat, de manera que la seva integració a l'aula i a la comunitat educativa,

els facilitarà el seu correcte aprenentatge i desenvolupament de les habilitats comunicatives i expressives en català.

2.4. La dramatització

2.4.1. Què entenem per dramatització?

Quan diem “treballar amb el teatre” es poden entendre moltes coses diferents. Segons González (2009), poden voler dir:

- Treballar en un projecte basat en el muntatge teatral d’una obra, representada posteriorment cap a un públic
- Treballar amb tallers de teatre i jocs dramàtics com a eina pedagògica i facilitadora d’aprenentatge
- Utilitzar el teatre com a recurs didàctic per dramatitzar uns continguts
- Anar a veure un espectacle i treballar en base a aquest

D’altra banda, Cervera (1991), ens defineix 3 tipologies de teatre centrat als infants d’EI:

- Teatre per infants: Aquest és el que està preparat, elaborat i representat per adults, però que va dirigit a espectadors de curtes edats, és a dir, infants d’entre 0-6 anys.
- Teatre d’infants: Aquest es manifesta sense la presència d’adults, i consisteix en la interpretació dels propis infants, alhora que dirigeixen, pensen i organitzen ells mateixos els rols que volen adquirir en l’escenificació teatral.
- Teatre infantil mixt: El teatre pensat, guiat, orientat i dirigit per adults, però per a que siguin els propis infants els que interpretin els seus personatges.

Bolton (2003, citat a Heathcote, 1994), ens diu que la dramatització és qualsevol acció o situació en el qual ens involucrem amb un rol actiu, on la més gran preocupació és l’actitud i no el personatge al que li donem vida. Vilanova (2009), d’altra banda, ens defineix la dramatització com la forma de veure el món a través dels ulls dels altres; mentre que Somers (1994), ens confirma que la dramatització és un mitjà de comunicació que permet l’assoliment dels objectius en totes les àrees, com a metodologia i eina d’aprenentatge.

A Catalunya, no distingim entre una i l’altre en un entorn d’aprenentatge. És per això que, quan es parla d’aquests termes, és freqüent trobar-nos amb l’existència de moltes confusions que defineixen aquests conceptes com un mateix (Serrano, 2018).

Segons Vilanova (2009) i Onieva (2011), la dramatització està considerada una eina d'aprenentatge que té la finalitat de completar el seus objectius durant el procés, mentre que el teatre és el producte final, representat davant d'un públic o audiència. Aquest últim, és un requisit necessari per al teatre, però no per a la dramatització. És per aquest motiu que cal diferenciar-ne els conceptes.

Laferrière i Motos (2003), aclareixen alguns termes relacionats amb les expressions que formen l'univers sistemàtic del teatre, tot definint:

- Art dramàtic/Teatre

Aquest concepte s'utilitza per referir-nos a l'acció dramàtica que té lloc en l'àmbit teatral i al mètode o pràctica artística que s'empara al realitzar-la. També s'utilitza aquest terme per anomenar un gènere literari, formant un conjunt de peces, textos i obres que permeten la seva posada en escena.

- Dramatització/Joc dramàtic

La dramatització és el procés de donar forma teatral a allò que en principi no en té. A més, és un recurs didàctic per assolir objectius en diferents matèries del currículum, així com per implicar a l'alumne de forma efectiva i motivacional, en el seu propi procés d'ensenyament/aprenentatge (Mvou, 2015). Cal destacar que el teatre té una estructura més fixa, mentre que la dramatització és més espontània (Serrano, 2018).

- Expressió

El seu significat va lligat a la comunicació que va de l'interior cap a l'exterior. És per això que la seva funció en l'acció educativa ha d'ajudar a l'individu a adquirir confiança en ell mateix i fer-lo cada vegada més conscient de la seva capacitat lingüística.

Sabem que, quan ens referim als termes *teatre* i *dramatització*, és fàcil confondre'ls, ja que, tot i que són termes relacionats, són força diferents els uns dels altres. De la mateixa manera, el concepte dramatització també pot presentar sinònims, com ara expressió dramàtica o joc dramàtic, tot i que el propòsit sigui el mateix (Hernández i Aranda, 2020).

Segons Navarro (2007), Onieva (2011) i Serrano (2018), les principals diferències entre teatre i dramatització són:

- 1) La finalitat del teatre és posar en escena l'espectacle davant d'un públic, mentre que el de la dramatització és un procés que ajuda a comprendre i interpretar el món real de les persones que el realitzen.

- 2) El teatre és un art, la seva funció és estètica, mentre que la dramatització es centra en el procés i no en el resultat d'aquest.
- 3) Per fer teatre cal una preparació i unes tècniques d'interpretació, mentre que en la dramatització no és necessari ja que lo important és el procés pel qual els seus participants es desenvolupen a nivell integral.
- 4) El teatre està principalment basat en textos escrits que han de ser memoritzats juntament amb una sèrie de moviments pautats, mentre que la dramatització consisteix exclusivament en fer jocs d'expressió i de rols, que tenen com a característica habitual la improvisació i el moviment lliure i espontani.
- 5) En el teatre hi ha un director que s'encarrega de gestionar i assolir la eficiència d'una bona representació; mentre que en la dramatització, la persona que du a terme l'activitat només té un paper de supervisió i organització, per a que es mantingui l'ordre i el control durant les diferents sessions.
- 6) Pel que fa a l'espai, és important que el teatre compti amb un lloc habilitat per aquest, que estigui ambientat i contextualitzat en la història, per tal d'involucrar al públic durant la seva representació. En la dramatització, en canvi, no és necessari un lloc específic, de manera que la seva pràctica es pot realitzar en qualsevol espai.

Segons Díaz-Plaja (1997), també hi ha una diferència entre el joc dramàtic i la dramatització, ja que el joc dramàtic s'utilitza com a mitjà d'aprenentatge adreçat a l'etapa d'Educació Infantil. Amb la intenció d'aconseguir beneficis en aquesta etapa educativa, la dramatització permet l'experimentació d'activitats lúdiques i formatives que construeixen la base de les representacions teatrals posteriors, per la qual cosa, serveix com a procés intermediari entre el joc dramàtic i el teatre, tot permetent el desenvolupament de les habilitats expressives i creatives dels infants (Serrano, 2018).

Dit d'una altra manera, Laferrière i Motos (2003), defineixen el teatre com escenari d'expressió i creació, al servei de moltes i variades finalitats. El teatre, però, requereix una gran complexitat a nivell d'Educació Infantil, ja que implica el llenguatge memorístic i la necessitat de complaure a un públic (Serrano, 2018). És per aquest motiu que Cervera (1991), descriu el joc dramàtic com la opció més adequada per a aquestes edats, ja que les activitats són més dinàmiques i properes a la realitat dels infants, treballant situacions conegudes per convertir-les en aprenentatges significants. Per aquest motiu, és important

afavorir la dramatització i guiar als infants per a que interpretin papers que coneixen i entenen, i que, posteriorment, optin per jugar a fer teatre ells mateixos per compte propi.

Així doncs, el concepte que s'hauria d'utilitzar en aquesta etapa és la dramatització o joc dramàtic, ja que el teatre estaria enfocat en una etapa educativa molt més avançada.

Segons Tejerina (1994), el joc dramàtic és la forma més elaborada del joc simbòlic, que permet a l'infant construir una activitat espontània que impulsa la maduració cognitiva i l'adquisició lingüística, en una exploració i descobriment de la seva pròpia realitat. Per Onieva (2011), l'actuació dramàtica és un intermediari entre la fantasia i la realitat, ja que la seva pràctica fomenta l'adquisició de valors, l'augment de les habilitats socials i el desenvolupament de l'expressió oral, alhora que parteix de jocs imaginatius que fomenten la representació i la imitació del comportament humà; així com la estimulació del procés de comunicació en diferents contexts, que es poden adoptar després a qualsevol situació de la vida quotidiana.

2.4.2. Els beneficis de la dramatització

Santos Vega (2015), afirma que la dramatització és multidisciplinària, i que la seva globalitat la converteix en un fenomen d'expressió.

Segons Vilanova (2009), podem afirmar que la dramatització està implicada en els quatre pilars de l'educació descrits per Delors (1996) i en la teoria de les intel·ligències múltiples de Gardner (1993). En paraules dels autors:

- La dramatització implica un punt de partida d'experiències passades que ens permeten enfil·lar una seqüència d'esdeveniments. Per tant, estem aprenent a conèixer, mentre desenvolupem les intel·ligències lògica, intrapersonal, naturalista i existencial.
- La dramatització implica veure el món a través dels ulls d'altri i saber quin paper hi representem i què sentim. Per tant, estem aprenent a ser, mentre desenvolupem les intel·ligències intrapersonal, naturalista i existencial.
- La dramatització implica la creació d'una activitat en grup, on es treballa la comunicació i l'expressió. Per tant, estem aprenent a conviure, mentre desenvolupem les intel·ligències interpersonal i lingüística.

- La dramatització implica la creació d'una situació o role-play. Per tant, estem aprenent a fer, mentre desenvolupem les intel·ligències espacial, cinestèsica, musical, naturalista i lingüística.

Partint d'aquest punt de vista, podem afirmar que la dramatització aporta beneficis a nivell cognitiu, motor, afectiu i social; i que implica aprendre a conèixer, a fer, a conviure i a ser, mentre desenvolupem la intel·ligència lingüística, juntament amb la resta d'intel·ligències múltiples amb les quals es troben els infants en el seu procés d'E/A (Vilanova 2009).

Onieva (2011), en la seva investigació basada en el sistema educatiu de Puerto Rico, obté resultats que defineixen la dramatització com un recurs didàctic que contempla una gran sèrie de beneficis per al correcte desenvolupament dels individus. En primer terme, avala un augment de l'empatia, seguit d'un augment de la fluïdesa en la parla, la motivació, el desenvolupament de relacions interpersonals i intrapersonals, la superació de la timidesa, entre d'altres. A aquests resultats, també els podem aplicar els de Wallach i Kogan (1983) i Maslow (1987) que mostren indicadors positius i efectius envers la implicació d'aquesta tècnica a l'escola per afavorir els aprenentatges dels infants.

A més, Colmenero, García i Tendero (2013), posen de manifest en els seus resultats que els infants durant la seva intervenció mitjançant el joc dramàtic, van aprendre a expressar les seves emocions, alhora que van adquirir habilitats empàtiques.

Onieva (2011), conclou la seva tesi demostrant que entre els beneficis de la dramatització es troben la millora de l'autoestima, la confiança en ells mateixos, l'augment de les capacitats comunicatives dels alumnes, així com les seves relacions socials; i l'augment de la motivació per l'aprenentatge, tot desenvolupant habilitats creatives.

Segons Alarcón (2014), la dramatització possibilita:

- La millora del moviment i la parla
- El desenvolupament de la capacitat d'adaptar-se i en sortir-se'n d'una situació
- L'adquisició de confiança i el desenvolupament del ritme evolutiu personal
- El desenvolupament de la comprensió vers els altres
- El descobriment d'un mateix, de les seves possibilitats, i de l'anticipació d'experiències futures
- L'assoliment de responsabilitat moral de la seva conducta
- L'ús de la imaginació

2.3.3. Estratègies de dramatització

“Jugar o representar, és per als infants consubstancial al fet d’existir... Un infant que juga és una persona sana, que es comunica, que expressa la seva vivència del món, que es desenvolupa de forma global, que posa en marxa la capacitat creativa, que explora i aprèn.”

(González, 2009, p. 284).

Durant el joc simbòlic o de rols, els infants interpreten papers relacionats amb les seves experiències, provocant un efecte mirall que reflexa la seva comprensió de l’entorn i la seva realitat (Aymerich i Aymerich, 1983). Segons González (2009), el joc rep la influència d’un component innat que sorgeix de la necessitat d’imitar, i d’un component adquirit per l’ambient, que planteja la informació i els continguts a representar. D’aquesta manera, l’infant és capaç d’imitar gestos, comportaments, actituds de persones amb les que s’identifica, a les que admira o rebutja, a les que enveja o tem, i fins i tot, jugar a ser un personatge fictici al que li tingui una fascinació especial.

Enfocant-nos en la segona fase de la teoria constructivista del joc, dirigida a infants de 3 a 6 anys i anomenada *joc socio-dramàtic*, Vigotsky (citada a Zelada, 2020), ens diu que el procés d’imitació permet als infants superar el seu pensament individualista, alhora que els permet tenir un millor coneixement d’ells mateixos i de les funcions que realitzen les persones del seu entorn. Així doncs, l’infant forma intercanvis de rols que li permeten adoptar un caràcter creatiu davant les seves pròximes funcions; tenint com a principal inspiració allò que veuen, viuen i experimenten (Zelada, 2020).

Com a estratègies per a la dramatització, Vilanova (2009) proposa diverses formes d’inclusió. En primer terme, parla del Role-Playing o construcció de personatges, on els infants han de ser capaços de posar-se en el lloc dels altres. Amb aquesta estratègia, podem fomentar la pràctica de la llengua d’estudi, així com el desenvolupament de les funcions del llenguatge dins d’un context simulat. Partint del mètode Stanislavski, tècnica provinent del món del teatre; els infants creen els seus personatges a través de la seva pròpia experiència i els seus propis sentiments i, de la mateixa manera, mostren al mestre com són alhora que van formant la seva personalitat.

Seguidament, parla de la pràctica de Teacher-in-role (professorat que interpreta un paper). En aquesta tècnica dramàtica, el docent està totalment implicat en l’activitat. Segons Woolland (1993), aquesta estratègia és un mitjà per aconseguir una finalitat i no una

finalitat en ella mateixa. De totes maneres, el seu objectiu és crear oportunitats d'aprenentatge, que permetin a l'infant sentir que són atesos i escoltats. Sovint en aquestes pràctiques, el docent és qui fa el paper d'infant, de manera que els alumnes es poden sentir identificats amb la seva funció. Aquesta tècnica, segons Vilanova (2009), pot ser un bon recurs per incloure en les classes de llengua, ja que transmet seguretat i ajuda a establir connexions que permeten l'aprenentatge significatiu dels infants.

A continuació, presenten la pràctica del Forum Theatre (Teatre Fòrum), com un joc teatral en el qual es planteja una problemàtica que no té solució encara, convidant al públic format per *espect-actors*, a fer suggeriments i trobar solucions (Boal, 1996). La seva finalitat és la de fomentar l'esperit crític i resolutiu dels infants, alhora que contribueixen a l'ús del llenguatge, tot fent de públic i d'actors a la vegada.

Per acabar, comenten la tècnica de la improvisació com element fonamental per al desenvolupament de la creativitat. El punt de partida pot ser qualsevol, ja sigui una situació concreta, una frase, un conflicte o una notícia; i les improvisacions, segons Vilanova (2009), sempre s'han de fer en grup. Al ser una representació sense guió, els infants s'expressen lliurement sobre la temàtica, i la seva pràctica, ajuda a augmentar la seva habilitat lingüística i social. Les estratègies, però, han de ser adaptades al nivell i a l'edat dels infants, de manera que les tècniques han d'estar integrades en l'àmbit escolar amb uns objectius i unes finalitats concretes.

Com he comentat en els paràgrafs anteriors, el joc també és una eina molt important per a la dramatització (Serrano, 2018). El joc no és teatre, però n'és l'embrió, igual que en la dramatització. Brook (2006), destaca que quan fem una acció mentre un altre ens observa, ja estem produint un acte teatral. Per tant, quan hi ha una part emissora i una receptora, estem contribuint a un acte social, i no individual.

El teatre i la dramatització, en resum, són practiques educatives que permeten a l'alumnat la integració dels seus aprenentatges, tot relacionant-los amb els diferents continguts (Serrano, 2018). A més, Vilanova (2001), destaca la importància d'utilitzar-les de forma efectiva quan es necessitin, sigui en el context que sigui; ja que el seu ús potencia la creativitat, la imaginació i la sensibilitat dels infants, provocant un augment de l'autoconeixement i la capacitat d'adaptació al medi i als esdeveniments.

A aquesta definició s'hi suma González (2009), afirmant que el joc simbòlic en l'etapa d'EI, és la modalitat que comporta més repercussions a nivell evolutiu, tant dins com fora

de l'escola. És per això que considera que aquesta pràctica ha d'implicar la satisfacció i el gust dels seus participants, així com la seva motivació per crear i expressar en comunitat, ja que per Subirà i Sitjà (2002), l'experimentació d'activitats relacionades amb l'àmbit teatral, permeten l'augment de la cohesió total de l'alumnat.

Per acabar, Delgado (2011) ens explica que el joc és l'activitat natural i espontània dels infants, essent una situació plaent que permet el descobriment de nous mons. Segons l'autor, jugar significa comunicar-se, de manera que el joc de rols és un dels mitjans fonamentals per a que es doni la socialització. Per aquest motiu, la dramatització a Educació Infantil és tant important, ja que a més de contribuir en l'augment de les habilitats socials, facilita el desenvolupament dels infants a nivell afectiu, cognitiu, lingüístic i psicomotor.

Tanmateix, no podem pensar erròniament que la dramatització és un joc per "matar el temps" i que no és canviant. És per això que la intenció dels docents, segons Delgado (2011), hauria de ser aconseguir preveure, anticipar i establir certs objectius pensats amb antelació, per tal de guiar la pràctica educativa i millorar-la a través de l'adaptació a les diverses situacions.

2.4.4. La dramatització i la seva aparició en el currículum

En la Convenció sobre els Drets de l'Infant realitzada el 20 de novembre de 1989 per les Nacions Unides, l'article 31 ja donava rellevància al joc, l'esbarjo i les activitats artístiques i culturals, com un dret fonamental.

Actuant en concordança amb aquesta perspectiva, González (2009) expressa que les escoles han de crear escenaris formatius interdisciplinaris, que permetin l'aprenentatge no fragmentat del que vivim i del que ens envolta. Dit d'una altra manera, defensa la dramatització i el teatre a les aules, com a font d'aprenentatge per als infants.

Els objectius curriculars, però, no afavoreixen l'aparició d'aquesta eina educativa com a mètode d'estudi transversal (Díaz, 2014). A dia d'avui, els experts han revaloritzat molt el joc com un procés d'ensenyament per als infants d'Educació Infantil. És per això que la *gamificació* s'ha fet viral en les aules de Catalunya, tot i que no s'ha tingut en compte la dramatització. La seva presència en el currículum és tant lleu, que Hernández i Aranda (2020) han considerat que hauria de tenir més pes perquè contribueix de forma eficaç en

el desenvolupament íntegra de les persones, així com en els seus coneixements, les seves actituds, els seus valors i les seves emocions pròpies.

Orenes (2020), d'altra banda, pensa que la dramatització, poc a poc, està prenent un paper important en l'àmbit educatiu, i reconeix que amb la Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE, 2013), la dramatització s'ha apreciat com un recurs globalitzador de les àrees d'aprenentatge.

Tot i que la seva presència en el currículum només estigui inclosa en l'àrea de Comunicació i Llenguatges, dins del bloc de continguts del llenguatge verbal; la dramatització està considerada una eina important pel desenvolupament educatiu en totes les seves etapes, ja que al ser presentat com un joc i una font d'oci, la seva pràctica es molt més atractiva per a la motivació de tot l'alumnat (Fleming, 1994).

Segons Alarcón (2014), el currículum hauria de proposar un ús de la dramatització com una perspectiva globalitzadora, ja que apropa als alumnes a l'adquisició de continguts, no només d'una àrea concreta, sinó de la integració total dels diferents eixos que formen l'etapa d'EI. Dit d'una altra manera, Alarcón (2014) pensa que tot els blocs dels que es parlen en el currículum, tenen una relació estreta amb la dramatització i la posada en pràctica d'aquesta. És per això que, tot fent una correlació entre aquests, ha pogut afirmar que la metodologia facilita el desenvolupament del llenguatge oral, del llenguatge corporal i les habilitats cooperatives dels infants.

La implicació d'aquest recurs en el currículum, a més, millora les habilitats socials entre l'individu i el medi, tot creant una unió entre el món interior i exterior; així com l'augment de la capacitat creativa en relació a l'expressió plàstica, musical i corporal (Llamazares, 2002).

González (2009), per acabar, comenta en la seva investigació que el retrobament de l'escola i del teatre depèn bàsicament de la naturalesa expressiva i artística del professorat i de l'ús de metodologies creatives. En paraules de Mallart (2001), el veritable autor del currículum ha de ser el professorat, ja que és ell qui l'ha d'elaborar, dissenyar i implementar.

Pel que respecta a la llengua estrangera i la seva connexió amb la dramatització, el currículum conté una secció anomenada *continguts d'actituds* que desenvolupa el marc ètic i cultural on cal situar l'ensenyament de la llengua. Aquestes actituds, són les que

posen de manifest les habilitats comunicatives dels estudiants immigrants en el nou context, en el qual han de practicar la llengua d'estudi, amb la finalitat d'adquirir capacitat lingüística en un procés d'empatia, identificació, projecció intersubjectiva i una ment oberta i generosa (Morin, 1999).

2.4.5. Paper docent en el procés de dramatització

Tot i que el joc dramàtic està centrat principalment en l'infant com a protagonista, el paper del docent és fonamental per preparar i oferir un joc acollidor on els infants se sentin guiats i acompanyats en el procés (Serrano, 2018). En paraules de Faure i Lascar (1981): "El docente tiene que formar parte del juego, però a la vez estar fuera de este".

Segons Serrano (2018), a l'hora d'organitzar i preparar una dramatització a l'aula, els docents han de tenir en compte el tema, l'acció, la participació activa, la llibertat i el nivell evolutiu de l'infant. D'aquesta manera, l'activitat s'adaptarà a les seves capacitats i no se'ls forçarà a fer res que està fora de les seves possibilitats. La organització i el plantejament del docent ha de ser motivador per aconseguir la participació i la integració de tots els alumnes en l'activitat, de manera que el tema ha de ser senzill i clar, alhora que accessible i interessant.

Partint d'aquest punt, necessitem un professorat sensibilitzat i obert, que treballi amb eines teatrals per desenvolupar la personalitat dels alumnes, així com per continuar treballant les seves pròpies competències artístiques. És molt necessari que el rol del mestre serveixi de model, tot aportant un clima de companyonia on cap dels infants se sentí exclòs o rebutjat. El que ha d'aconseguir el docent en aquests casos, és evitar el temor a la interacció, deixant que les carregues emocionals dels infants desapareguin per adquirir nous coneixements (González, 2009).

També és molt necessari que la comunitat educativa treballi el seu propi llenguatge, a fi de descobrir noves formes d'expressió així com nous processos creatius que els permetin adquirir nous significats (Loureiro, 2006). González (2009), afirma que la constant formació docent, permetrà l'evolució constant de les noves generacions també.

La dramatització, tot i ser una proposta enriquidora com ja hem anat veient en els diferents punts tractats, té un veritable problema a nivell educacional. Hi ha encara, masses docents, que no saben com posar-la en pràctica. Sovint, per la poca formació rebuda o perquè consideren que és un recurs amb molts inconvenients com és el la dedicació del

temps, l'escassetat espacial o la organització; sense saber la repercussió i la gratificació que això implica a nivell individual i col·lectiu (Serrano, 2018).

És per això que Orenes (2020), considera que és imprescindible la formació acadèmica adequada per posar-ho en pràctica a les aules, ja que una activitat mal formulada pot acabar provocant un desconcert en els infants, a més de frustració i por de parlar en públic (Casas, 2003). Per aquest motiu, Navarro (2009) defensa la responsabilitat docent de formar-se de forma curada en l'àmbit artístic i pedagògic, on seran dotats de recursos i medis suficients per incloure aquesta estratègia a l'aula, fent-ho de forma segura i adaptant l'activitat a l'edat i nivell dels infants.

De la mateixa manera, la dramatització serveix per conèixer a l'alumnat i comprendre'l millor a l'hora comunicar-se, ja que se'ls dona la oportunitat de jugar i experimentar amb la seva creativitat, a més d'expressar-se lliurement i mostrar els seus interessos i punts de vista pel que fa al seu entorn proper (Delgado, 2011). Dit això, Delgado segueix amb un llistat en el qual mostra la finalitat d'utilitzar com a docents, la dramatització a l'aula d'Educació Infantil:

- Tenir un dinamisme metodològic que sigui base del procés d'ensenyament-aprenentatge
- Aconseguir espontaneïtat i creativitat en l'alumnat
- Fomentar la comunicació de tots els participants
- Relaxar les tensions que es produeixen diàriament
- Prevenir conflictes en crear un clima més distès en el grup
- Facilitar la socialització, com a factor fonamental del desenvolupament personal de l'alumnat
- Trobar els aspectes més lúdics del procés d'ensenyament-aprenentatge, acostant-nos al gaudi del mateix punt per a l'alumnat com per al professorat
- Interpretar escenes i jocs dramàtics amb les diverses tècniques representatives
- Adquirir domini i habilitat en el maneig del material necessari
- Incorporar en el joc dramàtic les diverses tècniques escèniques de muntatge i representació
- Iniciar els rols d'actor-espectador
- Representar petites obres de teatre infantil
- Aconseguir expressivitat creativa a través de les obres dramàtiques

2.4.6. Dramatitzar per aprendre la llengua oral: Infants nouvinguts

El llenguatge és la base social de les capacitats cíviques que les paraules proporcionen als individus. Díaz (2014), considera que per afavorir el discurs oral, cal tenir en compte diversos elements per a millorar la praxi formal o informal. La praxi, però, ha estat discriminada en el món de l'ensenyament per part dels teòrics de la gramàtica durant molt de temps. És per això que, amb el naixement de l'estructuralisme, la praxi ha anat augmentant favorablement la seva tendència, fins al punt de posar en manifest que l'oralitat és el precedent de l'escriptura.

En un entorn d'aprenentatge, l'ensenyament de la llengua es realitza, sobretot, a través de practiques de pronunciació específiques. Tot i que el llenguatge és un component més de la comunicació, que posa de manifest els diferents fenòmens lingüístics; Tejerina (1994) assenyala que s'ha de tenir en compte la dramatització com a eina per afavorir la comunicació social que fa possible l'aprenentatge sensible, dinamitzat, no teòric, viu i fàcil d'assimilar. Per aquest motiu, l'autor afirma que la dramatització és la millor manera d'adquirir el llenguatge oral d'una nova llengua, ja que converteix en significatius els aprenentatges, tot partint d'una metodologia activa, d'un diàleg i d'una comunicació real entre estudiants, al voltant d'un context específic i d'un projecte comú que desenvolupa tant l'expressió lingüística com la cultural.

Motos (1993) i Motos i Navarro (2003), es sumen a aquest punt de vista, donant suport a la dramatització com a marc comunicatiu, que permet l'experimentació interactiva de molts tipus de discursos. Dougill (1987), a més, pensa que les classes de llenguatge tradicionals, estan descontextualitzades i simplificades, per la qual cosa es deixen de produir possibles interaccions i comunicacions reals. D'aquesta manera, proposa la improvisació com a activitat dramàtica per fer una pràctica comunicativa contextual que apropi a l'alumnat a les seves situacions reals, així com perquè adquireixin diferents tipus d'estratègies comunicatives i lingüístiques.

Per Laferrière i Motos (2003), l'art dramàtic i l'ensenyament es creuen en el moment en que les dues parts intenten que es produeixi un diàleg entre els coneixements previs i les noves experiències. Segons González (2009), el teatre i la dramatització a l'àmbit escolar tenen una gran responsabilitat, ja que potencien de forma integral tots els nivells formatius dels infants. És per això que l'autor considera que hauria de ser una eina molt més

rellevant a les aules, ja que la seva pràctica aporta uns beneficis que haurien d'estar més explotats.

Mallart (2001), per una altra banda, comenta que aquest recurs educatiu està molt infravalorat; no perquè els seus beneficis no siguin certs, sinó perquè la seva pràctica i les seves dimensions lúdiques requereix molt d'esforç i constància. Dit d'una altra manera, l'autor pensa que si no s'utilitza aquesta eina pedagògica a les aules, és perquè la comunitat educativa no ho permet o perquè l'equip docent no se sent capacitats, ja que la dramatització és un escenari plenament formatiu que facilita situacions comunicatives i produccions artístiques, possibilitant el desenvolupament de totes les capacitats íntegres i interdisciplinàries de l'àmbit educacional.

En aquest sentit, Casas (2003) afirma que el joc dramàtic és un veritable recurs pedagògic que permet el desenvolupament de les capacitats expressives, concretament les orals. Així doncs, els alumnes nouvinguts necessiten contextos comunicatius per poder aprendre, ja que, més enllà del seu contacte amb la llengua catalana a l'escola, possiblement els infants no n'han fet mai un ús real a nivell social (Luengo, 2011). A favor del que explica Luengo (2011), crec que es necessita fer una acollida lingüística per aquests infants, amb la possibilitat de que l'escola ofereixi oportunitats que facilitin l'adquisició del llenguatge vehicular i la seva pràctica tant a la vida escolar com en la vida quotidiana.

Per aquest motiu, i sabent que el tracte de la llengua catalana en l'àmbit escolar, no sempre és suficient per als alumnes nouvinguts; m'he proposat explorar la influència dels beneficis de la dramatització en un context d'infants nouvinguts que veuen afectades les seves habilitats lingüístiques a causa d'un procés migratori, amb el qual han d'aprendre la llengua oral catalana com a L2.

3. Marc metodològic

3.1. Supòsit de partida

Considerant la dramatització com una eina i un recurs pedagògic basat en la motivació de l'alumne i el seu interès personal per entendre el seu entorn real; he considerat important recollir dades sobre els beneficis de la seva utilització a les aules, per afavorir l'adquisició del llenguatge oral, a més de facilitar el desenvolupament de les capacitats expressives i creatives de l'infant nouvingut que acaba d'incorporar-se al sistema educatiu català durant l'etapa d'Educació Infantil.

Després de plantejar la problemàtica i d'haver consultat fonaments teòrics, on molts autors han defensat la dramatització com eina fonamental de l'aprenentatge de la llengua oral; he plantejat aquest supòsit de partida, que m'ajudarà a iniciar una recerca que em permeti fer una proposta de millora en relació a aquesta necessitat. Així doncs, el meu supòsit inicial és:

- La dramatització és un recurs didàctic que afavoreix l'adquisició de la llengua oral catalana, aportant beneficis als infants nouvinguts que s'incorporen al sistema educatiu català durant l'escolarització de l'Educació Infantil.

3.2. Objectius

Seguint ara amb els objectius de la meva investigació, cal destacar que s'ha partit del supòsit i s'ha elaborat un objectiu general del qual s'han obtingut tres d'específics.

3.2.1. Objectius Generals

- Analitzar les possibilitats de canvi i de millora que genera la dramatització a les aules d'Educació Infantil, com a recurs didàctic i pedagògic per ensenyar la llengua oral catalana a infants nouvinguts.

3.2.2. Objectius Específics

- 1) Descriure les característiques que ha de tenir una intervenció pedagògica i educativa per millorar les capacitats lingüístiques i comunicatives dels infants nouvinguts.
- 2) Analitzar els beneficis de la dramatització com eina facilitadora per l'adquisició del llenguatge oral.
- 3) Descriure com s'aten i s'ensenyar la llengua oral a l'alumnat d'Educació Infantil que s'incorpora a les escoles de la comarca del Baix Llobregat.

3.3. Disseny de la investigació

El llibre *Metodologia de la investigació educativa*, de Bisquerra (2004), ens parla de la investigació científica aplicada a l'educació, amb la finalitat de fer conèixer als professionals docents, com s'ha de fer un procés d'indagació, quines són les seves fases, com són els dissenys experimentals més aconsellats per a cada àrea d'investigació o fins i tot proposa innovacions metodològiques que ens permeten una implicació qualitativa o quantitativa per abordar el mètode científic i el tema a treballar.

En aquest cas, el paradigma de la meua investigació està molt lligat a l'àmbit naturalista, ja que la meua intenció és fer una recerca centrada en la interpretació i la comprensió de la realitat en el seu estat natural, amb la finalitat d'obtenir una proposta de millora que afavoreixi la transformació de les pràctiques educatives, en relació a l'ensenyament de la llengua catalana com a llengua estrangera en els infants nouvinguts al sistema educatiu català, durant l'etapa d'Educació Infantil. La metodologia, per una altra banda, serà mitxa (qualitativa i quantitativa), i em permetrà obtenir dades mesurables i comparables amb la teoria del marc conceptual.

Dit d'una altra manera, utilitzaré la teoria fonamentada (Glaser i Strauss, 1967) per comparar els resultats derivats del procés sistemàtic d'obtenció i anàlisi de dades, amb l'objectiu d'identificar categories teòriques distintives, que contribueixin a la millora i els canvis de les diferents pràctiques educatives en l'ensenyament de llengües i dramatització.

3.3.1. Fases de la investigació

En primer lloc, la investigació s'ha iniciat amb la recerca de teoria fonamentada, amb la que he pogut conèixer el tema en profunditat i m'ha permès fer-me més experta en l'àmbit. Aquest període de recerca s'ha dut a terme entre els mesos de gener a març.

Posteriorment a la recollida de dades de diferents autors, amb els quals he pogut fer connexions i he pogut estudiar les diferències entre les seves diverses opinions, m'he proposat realitzar un treball de camp en la comarca del Baix Llobregat, la qual s'adapta al context de la meua investigació i parteix d'unes característiques molt similars al meu propòsit de partida. Per realitzar aquest treball de camp, he utilitzat els mesos d'abril i maig en que he elaborat el material i he recollit les dades per al meu anàlisi dels resultats.

En el següent calendari, s'ha programat la temporalització del treball de camp, amb l'objectiu de marcar unes fites, un ordre i una organització, pel que fa a la recollida de dades de la mostra; de tal manera que tots els membres i components que intervenen en la investigació, sàpiguen què és el que vull fer i quan ho vull dur a terme.

Maig de 2021						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
26	27	28	29	30	1	2
3 Questionari	4	5	6	7	8	9
10 Fi del termini	11 Recollida de dades	12 Recollida de dades	13 Recollida de dades	14 Entrevista	15 Recollida de dades	16 Recollida de dades
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

3.3.2. Contextualització

Com he comentat en l'apartat anterior, la meua recerca està enfocada en la comarca del Baix Llobregat. Concretament, treballaré amb algunes de les escoles del municipi de l'Hospitalet de Llobregat, una ciutat que limita amb Esplugues de Llobregat, Cornellà del Llobregat i el Prat del Llobregat; amb una superfície aproximada de 12,4 km². La seva densitat de població, compte amb 269.382 habitants (IDECAS, 2020) que la converteixen en la segona ciutat més habitada de Catalunya, amb un nombre elevat d'habitants entre els diferents barris que el conformen: Pubilla Cases i Can Serra, La Florida i Les Planes, Collblanc i La Torrassa, Sanfeliu, Sant Josep i el Centre, Santa Eulàlia, Bellvitge i El Gornal i, per acabar, Granvia l'Hospitalet.

De tota aquesta població, és important destacar que està formada per un 22,8% d'habitants estrangers que provenen d'altres països, de manera que, en el darrer any, s'ha incrementat el nombre d'immigració de la zona amb 615 habitants de procedències africanes, 5.948 americanes, 1.419 asiàtiques, 899 europees i 5 d'oceàniques.

La zona, que, a més, pertany a l'àrea metropolitana de Barcelona; també compte amb un alt nombre d'habitants que no saben llegir ni escriure (4.810) i que no han acabat els estudis o estan incomplets (25.921), segons l'Anuari estadístic de la Ciutat de l'Hospitalet en l'any 2011 (última vegada que es va fer l'estudi).

Veient la situació de fracàs escolar, la gran quantitat aproximada d'habitants indocumentats (és a dir, alhora no empadronats), i les dades que mostren l'atur i la poca ocupació en els diferents sectors laborals (Anuari estadístic de la Ciutat de l'Hospitalet, 2019); he cregut oportú dur a terme la meva investigació en una zona amb aquestes característiques, ja que em permetrà analitzar la veritable necessitat educativa del territori en l'àmbit lingüístic, tenint en compte també el nivell socioeconòmic i sociocultural de la seva població.

3.3.3. Instruments de recollida de dades

Arrel dels meus supòsits de partida, m'han sorgit moltes preguntes que he cregut necessàries contestar per arribar a la conclusió de la meva investigació educativa. Per aquest motiu, he desenvolupat 4 variables amb els seus corresponents indicadors, amb la intenció de recollir la informació d'una manera determinada, concreta i el més sintetitzada i senzilla possible.

Els instruments que he utilitzat per dur a terme la metodologia proposada, han estat pensats amb la intenció de fer una recollida de dades profunda que em complementi tota la informació que tinc. Aquests instruments, són:

- Un qüestionari sobre les característiques que ha de tenir una intervenció educativa a nivell lingüístic, per mostrar l'ensenyament de l'idioma a infants nouvinguts. L'enquesta s'ha passat a les escoles d'Hospitalet de Llobregat (independentment de la seva ideologia, les seves creences o la seva metodologia); i m'han respost diferents docents d'Educació Infantil que han volgut participar en la meva recerca. L'objectiu d'aquesta enquesta, era recollir les opinions i els punts de vista dels diferents docents, per conèixer, valorar i comparar els resultats amb la teoria fonamentada principalment. Això s'ha aconseguit gràcies a la creació d'aquest instrument que ha estat organitzat en 3 blocs diferenciats. El primer, ha estat elaborat per conèixer com s'ensenyava la llengua oral catalana a infants nouvinguts; el segon, s'ha destinat a conèixer el funcionament del centre i el pla que s'elabora o que es du a terme en casos d'alumnes nouvinguts; i el darrer, s'ha plantejat de

manera que pogués conèixer el grau d'efectivitat de la dramatització segons la opinió i l'experiència dels docents, a través de l'exposició d'un cas hipotètic. Per ser més concreta, en la primera secció s'han efectuat preguntes de "sí" o "no" respecte a estratègies concretes sobre l'ensenyament de la llengua oral. El següent, ha estat creat amb preguntes de resposta llarga o curta, en la qual els docents podien explicar allò que els semblava més important a destacar de cada pregunta. Finalment, la última ha estat elaborada a través de preguntes d'escala lineal, amb la intenció d'aconseguir uns resultats molt més visuals i unes estadístiques més ajustades al que es demana, que en aquest cas, és que determinin el grau d'efectivitat de la dramatització en els àmbits següents (vegeu *Annex 1*).

- D'altra banda, s'han creat una sèrie de preguntes destinades a fer una entrevista a una especialista en llengua i dramatització. Aquesta, s'ha elaborat i dut a terme amb la intenció de recollir informació sobre els beneficis de la dramatització pel que fa a l'àmbit lingüístic, tenint en compte el que diuen els autors i el que s'ha obtingut amb el sondeig anterior. És per això que, com a objectiu general, tindriem el fet d'analitzar el que diu l'especialista amb la realitat de les aules, de manera que es pugui fer una comparació i, alhora, una relació, entre el que s'exposa en la teoria i el que passa en la pràctica, partint del context d'investigació. En aquest cas, l'entrevista s'ha formulat amb 4 preguntes que han permès a l'entrevistada tenir un bon marge d'explicació. No obstant, l'objectiu era clar i és per això que les preguntes han estat clares i precises (vegeu *Annex 2*).

L'elecció de l'entrevistada s'ha generat a través d'uns indicadors bàsics per a la meua investigació: havia de ser mestra o tenir experiència com a docent, havia de tenir un coneixement profund sobre la llengua i com s'ensenyava en aquesta etapa, i havia de tenir experiència a nivell de dramatització. És per aquest motiu que la selecció s'ha ajustat al màxim a aquests criteris, i s'ha obtingut la resposta d'una persona que porta més de 30 anys exercint com a mestra en el Col·legi Sagrat Cor del Vendrell i que, a més, és la coordinadora de l'etapa d'Educació Infantil del mateix, des de ja fa 9 anys. A això, li hem de sumar també la seva experiència en dramatització, ja que ha estat 15 anys essent ajudant de direcció dels Pastorets Infantils del Vendrell, de manera que no només té experiència en l'àmbit, sinó que també en té en relació amb els nens i nenes d'entre 3-14 anys.

4. Anàlisi de resultats

Començarem amb l'anàlisi de les dades resultants en el qüestionari per a docents. En aquest, com podreu veure en l'*Annex 1* i com he explicat anteriorment, consta de 3 seccions dividides en funció dels continguts i la informació a recollir.

Partint que el qüestionari me l'han respost 27 docents de diferents edats i amb diferents anys d'experiència, cal destacar alguns dels resultats obtinguts mitjançant les preguntes destinades a conèixer la metodologia utilitzada a les aules, per a l'ensenyament de la llengua vehicular en aquest context on ens trobem amb infants de nova arribada.

En aquest primer bloc, els resultats han mostrat que un 14,8% no utilitza els racons com un recurs per facilitar la comunicació entre iguals, alhora que un 11,1% ha respòs que tampoc utilitza el joc simbòlic com una eina per ensenyar la llengua oral; respecte a la resta que sí que utilitza aquestes estratègies per facilitar la seva correcta adquisició. Sota el meu punt de vista, crec que aquests percentatges es poden considerar significatius, partint que ambdues estratègies són una molt bona eina per ajudar als infants a posar-se en un context específic, en el qual es poden expressar i desenvolupar de manera natural i espontània amb la resta d'infants que sí que tenen adquirida la llengua d'aprenentatge (ja sigui perquè és la materna, o perquè és la majoritària en el territori i la vehicular en el centre).

D'altra banda, alguns dels docents amb un percentatge del 7,4%, ha esmentat que no utilitza cançons amb lletres catalanes, amb la intenció de fer aprendre als infants nou lèxic o noves expressions (respecte un 92,6% que sí); i que no exerciten la memòria dels infants mitjançant l'aprenentatge d'endevinalles, rodolins o poemes amb un percentatge de l'11,1%, en comparació al 88,9% que sí que ho posa en pràctica.

De la mateixa manera, un 7,4% també ha contestat que no utilitza l'explicació de contes o rondalles amb la intenció d'analitzar la comprensió dels infants. Crec que tot i ser un percentatge baix (en relació al 92,6% que ha manifestat que sí que fa ús de l'estratègia per afavorir aquest àmbit d'aprenentatge), és important destacar-lo, ja que crec que explicar contes és fonamental en aquesta etapa per després poder valorar el grau de comprensió dels infants. No es tracta només d'ensenyar-lo a parlar una nova llengua, sinó també a ensenyar-lo a entendre-la, a saber-la utilitzar en contextos determinats (pragmàtica) i a poder expressar-se amb ella sempre que li sigui necessari.

D'altra banda, un 96,3% manifesta l'ús de les estratègies destinades a demanar que els infants expliquin els seus dibuixos, fent-los donar forma de paraula a allò que han plasmat i imaginat; utilitzar situacions quotidianes com les baralles o discussions, per fer que l'infant expressi el que ha passat o com s'ha sentit; i utilitzar imatges per afavorir el coneixement de nou vocabulari; davant d'un 3,7% que ha respòs en contra.

Per acabar aquesta secció, ens trobem amb un 22,2% que ha respòs a la pregunta de "Utilitzes la mímica i el gest com a suport per beneficiar l'adquisició del llenguatge oral?" amb un no rotund. En aquest cas, tot i que no sigui un recurs amb el qual utilitzin la llengua oral en ella mateixa, crec que pot contribuir d'una forma favorable en l'adquisició d'aquesta, ja que permet a l'infant associar una paraula amb un gest, tot contribuint al seu aprenentatge. Crec que és important treballar amb aquest recurs ja que possibilita l'opció que els infants nouvinguts s'expressin mitjançant gestos quan encara no hagin adquirit la paraula que volen dir. La funció docent, en aquest cas, hauria de ser respondre'l amb la paraula adequada, amb la finalitat que la vagi integrant en el seu vocabulari, oferint un desenvolupament progressiu de les seves capacitats lingüístiques a nivell oral.

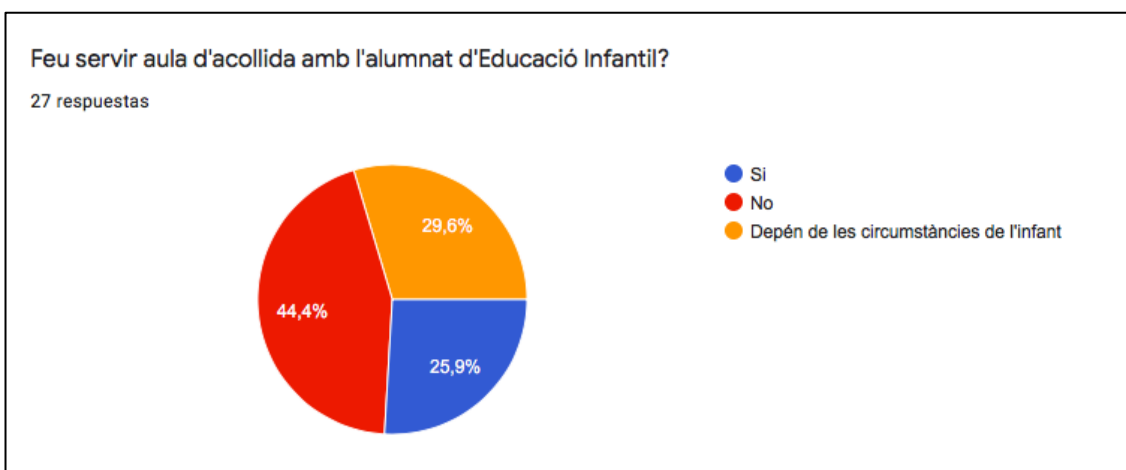
D'altra banda, un 33,3% dels professors que han respost l'enquesta, han comentat que no utilitzen el recurs dels contes teatralitzats; estratègia que forma part de la metodologia dramàtica. Crec que tot i ser un percentatge no gaire alt (ja que un 66,7% ha confirmat el seu ús de l'estrategia), el tant per cent mostra el poc ús o el poc coneixement de treballar amb la metodologia de la dramatització a les aules. És per aquest motiu que considero tant important formar als docents en l'àmbit, ja que segons els experts, la dramatització és un recurs que aporta molts beneficis pel desenvolupament integral dels infants i, en concret, en l'àmbit de la llengua oral.

Dels 27 docents que han contestat la pregunta, a més, un 14,8% amb una edat que oscil·la entre els 20 i els 29 anys, han respost que no utilitzen aquest tipus d'activitat (contes teatralitzats). No obstant, si ens fixem amb les xifres dels docents de 50 anys o més que han respòs a la mateixa pregunta, podem observar com tots han contestat que utilitzen l'estratègia de forma regular a l'aula, a excepció d'un que ha respost que no en fa ús. M'ha sobtat, ja que el percentatge més alt de docents que fan ús d'aquesta tècnica són els de més edat, de manera que potser aquest recurs s'utilitzava més antigament a les escoles i ara s'ha convertit en un recurs arcaic. Si més no, també crec que les noves

tecnologies ho han canviat tot molt. Potser per això i per la gran quantitat de recursos, metodologies i estratègies innovadores que van sorgint, fan que la dramatització quedi en un segon pla.

A mode de síntesi, cal destacar que, a través de les preguntes realitzades en la primera secció, he pogut assolir el primer objectiu de la meua investigació, destinat a conèixer com s'ensenya la llengua oral catalana com una llengua estrangera per als infants nouvinguts, en aules d'Educació Infantil de la comarca del Baix Llobregat. És per això que els resultats han mostrat que la majoria de docents utilitzen estratègies per afavorir l'adquisició de la llengua oral amb la proposta de converses adaptades al context (100%), l'ús de làmines per desenvolupar la seva capacitat de descripció (100%), l'ús de situacions quotidianes que estimulin l'expressió oral (96,4%), l'ús d'imatges per generar connexions amb el nou vocabulari (96,4%), la creació de racons (85,7%), la proposta del joc simbòlic (89,3%), l'ús de cançons com a font d'aprenentatge de paraules i expressions (92,9%), l'explicació de contes per afavorir i analitzar la comprensió dels infants (89,3%), la repetició sistemàtica de paraules, poemes o endevinalles (89,3%), l'ús de la mímica o el gest per fer de suport al nou lèxic (78,6%), i demanar que t'expliquin amb les seves paraules, les seves pròpies elaboracions (92,9%). No obstant, l'estratègia proposada en relació a la metodologia de la dramatització (l'ús de contes teatralitzats, tant per part dels docents com pels propis infants), ha obtingut, segons les estadístiques, la puntuació més baixa pel seu ús (67,9%). És per això que, amb els resultats obtinguts de moment, puc afirmar que la llengua oral s'ensenya de forma adequada, tot i que la dramatització és una eina que no s'utilitza gaire per assolir aquests objectius (33,3%).

Pel que fa a la segona secció, tal com podeu veure en el gràfic, l'ús d'aules d'acollida durant aquesta etapa educativa és molt divers en les escoles del municipi.

Tot i que el “No” predomina per sobre de les altres dues opcions, el cert és que les aules d’acollida, per norma general, no se solen utilitzar durant aquest període. No obstant, algunes de les respostes dels docents sobre com contribueix aquesta en l’adquisició de la llengua oral dels infants nouvinguts, ha estat favorable en comparació al poc ús que se’n fa.

“Seria positiu. Però depèn dels recursos que et dona el Departament per fer més possible poder fer aula d’acollida”. – Ha comentat un dels 27 docents que ha respòs el qüestionari.

Un altre dels mestres, també ha explicat que l’aula d’acollida creu que ajuda a obtenir una millor comunicació i llenguatge, ja que des del primer moment es comença a parlar amb el mestre i els altres infants. Així mateix, un dels altres docents també ha explicat que amb l’aula d’acollida, aquests infants es relacionen, parlen i conversen amb altres nens que sí coneixen la llengua, ajudant-los a practicar-la mentre estan amb ells. Ells intenten fer-se entendre i jugar amb altres nens i això contribueix a la construcció de l’aprenentatge de la nova llengua; com diu un altre dels docents “ajudant-los a interaccionar”.

Altres docents, però, han descrit l’aula d’acollida com un indret on es pot treballar la llengua i els continguts d’aprenentatge d’una manera més individualitzada i personalitzada vers l’infant; altres l’han descrit com unes hores de reforç individual o en petit grup, on la mestra d’Educació Especial dedica un temps a treballar la llengua amb aquesta tipologia d’infants; i altres l’han considerat un indret que no beneficia molt als infants, ja que els separa de l’aula ordinària i del millor entorn on poden aprendre la llengua vehicular. Tal com han explicat alguns dels mestres: “A mi personalment no m’agrada gaire. Prefereixo que estiguin a la ordinària i que escoltin la llengua vehicular” o “A infantil no utilitzem l’aula d’acollida perquè creiem que no hi ha millor acollida que l’aula ordinària amb els seus companys”.

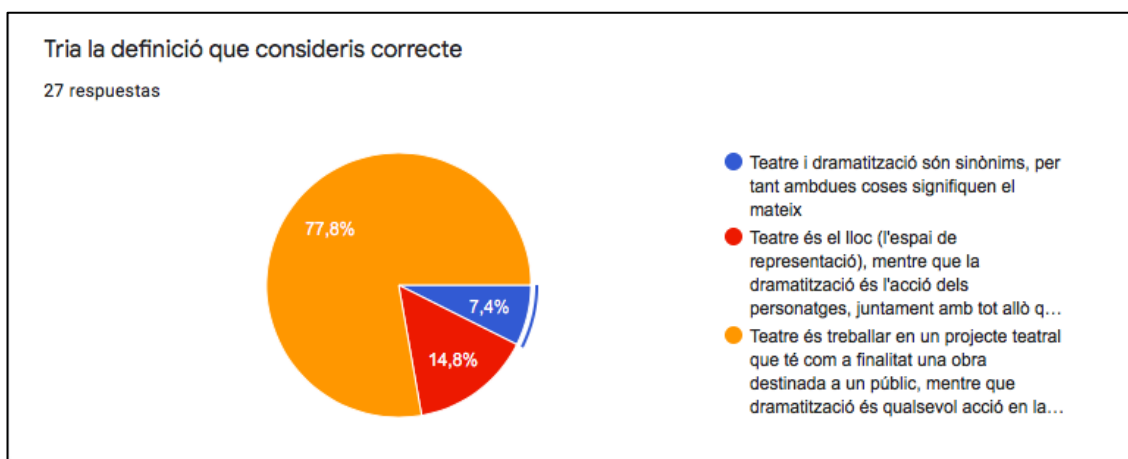
Seguint amb la segona secció, però ara centrant-nos en les preguntes relacionades amb el PIL (Programa d’Immersion Lingüística), m’agradaria destacar tres respostes que m’han sobtat sobre la pregunta “Destacaries alguna cosa sobre el Programa d’Immersion Lingüística que aplica el centre?”.

En primer lloc, m’ha cridat molt l’atenció la resposta sincera d’un d’ells, ja que ha comentat que fan tot el que poden segons els medis que tenen per atendre als infants nouvinguts que tenen aquestes necessitats. Relacionant aquesta resposta amb l’anterior que he comentat sobre el que posa a l’abast el Departament, crec que en general, les

escoles no senten suport per part d'aquest ja que no els ofereix suficients recursos econòmics amb els quals puguin fer front a totes les necessitats de l'alumnat. En principi el PIL hauria de facilitar la integració d'aquests alumnes i hauria de fer les adaptacions corresponents en el seu aprenentatge, però realment és com sembla, o és tot una mentida vestida d'engany? Si a això a més, li sumem una de les altres respostes dels docents, que parla sobre la pràctica del PIL com una eina que no s'aplica com cal en relació al que diria la teoria o els experts, ens sorgeix una altra problemàtica en els centres escolars, que seria interessant d'avaluar i investigar. Segons un dels individus enquestats... “Hi hauria d'haver especialistes multilingües al centre. S'hauria de tenir molt en compte a l'aula que entra un alumne nouvingut ja que és millor si el tutor/a domina la seva llengua i que sigui un grup no conflictiu i molt acollidor”.

Pel que fa a la tercera i última secció, les preguntes han estat contestades a través d'un cas en el qual s'ha posat als docents en un context determinat. A partir d'aquest, han pogut anar avaluant el grau de benefici que la dramatització aporta als infants nouvinguts pel que fa a l'àmbit lingüístic; i també ha servit per valorar el grau de coneixença dels mestres pel que fa a la metodologia de la dramatització.

Com podeu observar, el terme “dramatització” crea molta controvèrsia i no està gaire clar entre els docents. Tot i que la resposta taronja seria la que es considera correcta, he de dir que la vermella també té un grau de certesa que pot generar confusions entre una o l'altre. El que m'ha sorprès, però, és el 7,4% que ha definit el terme com un sinònim del concepte “teatre”. Crec que això no hauria de passar i és per aquest motiu que en la meua proposta de millora m'agradaria fer una guia per a docents amb la finalitat, no només de donar estratègies relacionades amb la metodologia dramàtica, sinó també per donar una formació mínima sobre l'àmbit, amb el qual puguin treballar d'una manera eficient.

Centrant-nos ara en les puntuacions donades pels docents (de l'1 al 5), en funció del nivell d'acord o en desacord que tenen sobre l'efectivitat dels diferents beneficis; cal destacar que, de forma general, el % que guanya sempre és el 5. No obstant, n'hi ha que han tingut valoracions inferiors o iguals a 3, de manera que, alguns dels docents; han cregut que la dramatització no generaria beneficis o no ho faria de forma considerable, tenint en compte la context exposat (alumnes nouvinguts).

A continuació podeu veure un llistat dels beneficis organitzats de més a menys efectivitat, en funció dels resultats obtinguts en l'enquesta:

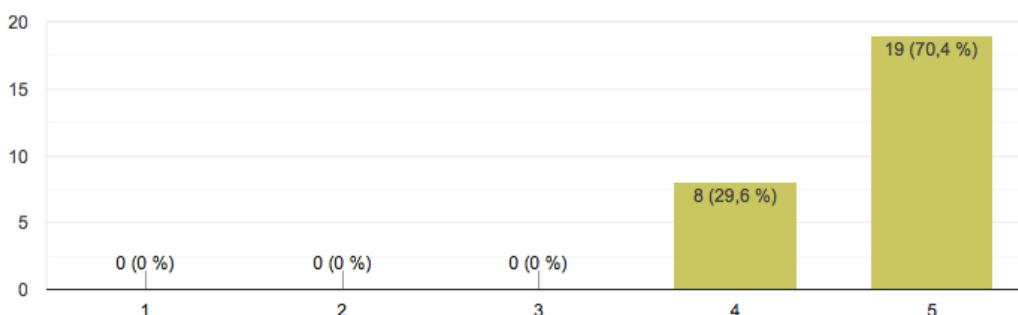
1. Contribueix en la millora de les habilitats socials (amb una mitja de 4,77/5 i un 81,5% dels vots en absolut acord, un 14,8% en acord i un 3,7% ni en acord ni en desacord).
2. Beneficia l'augment memorístic dels infants (amb una mitja de 4,74/5 i un 81,5% dels vots en absolut acord, un 14,8% en acord i un 3,7% en desacord).
3. Beneficia la fluïdesa en la parla i la desimboltura per comunicar-se i expressar-se amb els altres (amb una mitja de 4,70/5 i un 70,4% en total acord i un 29,6% en acord).
4. Beneficia el desenvolupament integral dels infants en l'àmbit lingüístic, social i cognitiu (amb una mitja de 4,66/5 i un 70,4% en total acord, un 25,9% en acord i un 3,7% ni en acord ni en desacord).
5. Contribueix a augmentar l'autoestima i la confiança en un mateix per parlar en públic i amb els altres (amb una mitja de 4,66/5 i un 74,1% dels vots en absolut acord, un 18,5% en acord i un 7,4% ni en acord ni en desacord).
6. Beneficia el desenvolupament de les intel·ligències múltiples (amb una mitja de 4,59/5 i un 70,4% dels vots en absolut acord, un 25,9% en acord i un 3,7% en total desacord).
7. Beneficia de forma favorable la dicció de les paraules (amb una mitja de 4,55/5 i un 59,3% dels vots en absolut acord, un 37% en acord i un 3,7% ni en acord ni en desacord).
8. Beneficia el desenvolupament de la personalitat (amb una mitja de 4,51/5 i un 66,7% dels vots en absolut acord, un 22,2% en acord, un 7,4% ni en acord ni en desacord i un 3,7% en desacord).

9. Contribueix a millorar la concentració i l'atenció (amb una mitja de 4,51/5 i un 66,7% dels vots en absolut acord, un 18,5% en acord i un 14,8% ni en acord ni en desacord).
10. Contribueix en l'augment de l'empatia, el respecte i la tolerància envers els altres (amb una mitja de 4,33/5 i un 48,1% dels vots en absolut acord, un 37% en acord i un 14,8% ni en acord ni en desacord).

Així doncs, el benefici que, tot i no tenir el percentatge més elevat pel que fa al nivell 5 (totalment d'acord), no ha tingut cap vot negatiu (en desacord o totalment en desacord), ni ambigu (ni en acord ni en desacord); és un benefici que fa total referència a l'àmbit lingüístic i comunicatiu; de manera que puc dir amb certesa que, després de l'avaluació feta dels resultats, la dramatització, segons els experts; sí que pot afavorir l'adquisició d'una segona llengua (L2) a nivell oral en infants procedents d'altres països (és a dir, en infants nouvinguts que han d'aprendre el català).

Beneficia la fluïdesa en la parla i la desimboltura per comunicar-se i expressar-se amb els altres

27 respuestas

D'altra banda, s'ha preguntat als docents la visió que tenen sobre la dramatització com un recurs aplicat a l'aula d'infantil, i les respostes han estat les següents. El 3,7% ha dit que no és un recurs adequat a aquesta etapa en front a un 92,6% que creu que sí. A més, un d'ells ha comentat que tot depèn de l'activitat que es digui a terme: "Hi ha coses que als infants d'Educació Infantil no se'ls pot demanar que facin perquè està fora de les seves possibilitats".

En la pregunta "Creus que la dramatització és un recurs poc utilitzat en els centres educatius?", el 77,8% ha contestat que sí, en comparació a un 22,2% que ha comentat que la pràctica ja es du a terme quan cal.

No obstant, el 100% dels docents enquestats han coincidit en que, si les escoles donessin l'opció i els recursos suficients per dur a terme la seva pràctica, la utilitzarien en el seu dia a dia de l'aula, ja que els sembla un recurs interessant. Alguns, a més, han afegit que seria productiu introduir la metodologia en dates assenyalades com Sant Jordi, la Castanyada... i altres han fet una reflexió sobre la dramatització, dient que ara entenen que no és el mateix que fer teatre.

Com a síntesi, doncs, els beneficis que s'han obtingut han demostrat de forma parcial, que la dramatització facilita l'aprenentatge d'una nova llengua pel que fa a les opinions i les experiències dels docents, ja que tal com es pot interpretar, tots els mestres valoren els beneficis amb una puntuació major a 4/5.

Passant ara a l'anàlisi dels resultats de l'entrevista realitzada a una experta en llengua, Educació Infantil i dramatització (vegeu *Annex 2*), ens trobem amb la resposta a 4 preguntes relacionades a la dramatització i als beneficis que aporta l'estratègia pel que fa al desenvolupament de la llengua oral en infants nouvinguts que s'incorporen al Sistema Educatiu català durant l'etapa d'Educació Infantil.

Pel que fa a la primera pregunta, vull destacar la paraula "joc", com el recurs més eficaç durant l'etapa per ensenyar als infants qualsevol àmbit a treballar. En aquest cas, l'experta en llengua ha comentat que és molt necessari treballar a partir d'aquest ja que els infants s'han de sentir motivats per aprendre la nova llengua. A més, ha descrit la metodologia com una eina útil amb la qual es poden desenvolupar les capacitats lingüístiques dels infants a nivell verbal (vocabulari, expressió oral i comprensió oral), de manera que els genera aprenentatges significatius, els quals s'adapten a les seves necessitats.

Amb això ens endinsem a la segona pregunta on la persona entrevistada ha parlat de l'aprenentatge significatiu com un treball globalitzador que afavoreix l'aprenentatge de la llengua d'una manera lúdica i dinàmica. A més, ha destacat que partint del context d'infants nouvinguts, la metodologia pot afavorir l'adquisició de nou lèxic, expressions i estructures lingüístiques amb les quals no només ajudarà a aprendre la llengua, sinó també a utilitzar-la. Segons ella "els ajudarà a comunicar-se, relacionar-se i a poder integrar-se molt més ràpid i millor amb els altres nens i amb l'escola".

D'altra banda, ha comentat també que creu que l'estratègia no és un recurs molt utilitzat en els centres educatius i que, per la seva validesa i els seus beneficis, s'hauria d'emparar molt més. Dit això, ha destacat que la dramatització es podria incloure en els centres

d'una manera tant curricular (a dins de l'àrea de Comunicació i Llenguatges, concretament en l'apartat de llenguatge verbal) o com una hora complementària en la qual es treballi l'expressió oral. Com exemple, ha proposat l'hora destinada al taller de contes com un espai i un temps per incloure-la en l'aula, fent l'estratègia dels contes teatralitzats.

Per acabar, ha explicat com aspecte rellevant sobre la metodologia, que també permet treballar la part emocional dels infants. Segons ella, pot beneficiar a aquells nens i nenes tímids i tímides, que sovint no participen de les tasques grupals a l'aula; tot ajudant-los a parlar davant dels altres i afavorir l'augment d'autoestima en tots els nens, proporcionant seguretat i confiança en un mateix.

Tenint en compte el que ha comentat l'entrevistada en comparació a les estadístiques obtingudes amb l'enquesta, és important destacar la similitud en les respostes juntament amb el que han dit alguns dels autors citats en el marc conceptual.

Un dels principals conceptes a destacar és la influència del joc en l'etapa d'Educació Infantil com a principal recurs per obtenir aprenentatges significatius a partir d'un ensenyament globalitzat. En aquest sentit, Onieva (2011) manifesta el seu punt de vista tot dient que la dramatització és una forma més elaborada de joc simbòlic, amb el qual els infants interpreten papers que estan relacionats amb les seves experiències i la seva realitat; motiu amb pes per utilitzar el recurs amb una finalitat didàctica i pedagògica pel desenvolupament de les capacitats lingüístiques dels infants a nivell verbal (vocabulari, expressió oral i comprensió oral). Així doncs, gràcies també al que s'ha definit en el qüestionari, puc afirmar que la metodologia ajudarà als infants a integrar-se en la comunitat educativa, tot relacionant-se, comunicant-se i expressant-se amb els altres (tant adults com infants), a més de servir com una metodologia que facilita el desenvolupament integral de l'infant.

A més, l'entrevistada ha afegit que l'estratègia permet treballar la part emocional dels alumnes, ajudant a aquells nens/es tímids a augmentar la seva autoestima i agafar més confiança i seguretat en ell mateix per poder parlar en públic i participar de les tasques grupals a nivell oral. Com diu González (2009), la dramatització permet atendre les necessitats emocionals dels infants, dotant-los de diferents formes d'expressió per poder comunicar els seus pensaments, els seus desitjos, els seus interessos i els seus neguits.

No obstant, la funció docent no ha estat un punt a tractar a diferència del que s'ha anat detallant a través dels autors. És per això que, tot i que els enquestats i l'entrevistada siguin docents, considero que haurien de ser més autocrítics i avaluar-se a si mateix; ja que tal com afirma (tal), els mestres han de saber ajustar el nivell del llenguatge als alumnes, a més de tenir unes competències bàsiques pel que fa a la funció docent. És per això que, en casos com aquests on els infants nouvinguts necessiten una atenció més individualitzada, el reforç, el recolzament i l'acompanyament dels tutors ha de ser fonamental per al seu procés d'ensenyament-aprenentatge. És així com, a través de les estratègies que ja utilitzen de forma tradicional els centres, i les estratègies centrades en la dramatització, els infants poden aprendre una nova llengua que els ajudi a integrar-se en la societat d'una manera progressiva i gairebé innata.

Dit això i fent una recopilació de la informació rebuda per part dels autors, els docents i l'entrevistada, concloc la resposta al meu supòsit de partida, que afirma que la dramatització és un recurs didàctic que afavoreix l'adquisició de la llengua oral catalana, aportant beneficis als infants nouvinguts que s'incorporen al sistema educatiu català durant l'escolarització de l'Educació Infantil.

5. Propostes de millora

Amb el desenvolupament d'aquesta investigació, el que pretenia era determinar si realment la dramatització era beneficiosa per l'adquisició de la llengua oral catalana en infants nouvinguts que es troben en l'etapa d'Educació Infantil. Amb aquesta finalitat, volia valorar també les estratègies que s'utilitzen per l'ensenyament d'una segona llengua (L2), a la vegada que volia comparar-les amb el que els experts deien d'elles a nivell teòric. És per aquest motiu que, després d'analitzar els resultats i fer l'entrevista pertinent, he pogut observar diferents punts de millora pel que fa a l'ensenyament d'una segona llengua (L2) a les escoles de la comarca del Baix Llobregat.

Com he esmentat en els resultats, he pogut observar, en general, la manca de coneixement i el puc ús d'aquesta estratègia per part dels docents d'aquest municipi. En certa manera, crec que és important tenir present diferents metodologies que permetin als infants aprendre d'una manera diferent; és per això que considero que haurien de tenir més formació en aquest àmbit, amb la intenció d'ajudar als infants a aprendre d'una manera molt més dinàmica i eficient, gràcies a que el seu ensenyament es fa a través del joc, i els aporta aprenentatges significatius, que van relacionats amb els seus interessos i les seves necessitats.

No obstant, crec que és necessari remarcar que la dramatització, com bé ha sortit en els resultats, no és un recurs en sí mateix que porti a l'aprenentatge ple d'aquesta nova llengua; sinó que amb el conjunt d'altres eines i estratègies, contribueix a l'adquisició de la mateixa. Dit d'una altra manera, la dramatització ajuda o facilita l'aprenentatge d'una segona llengua (en aquest cas, la catalana) a nivell oral, però mai podrà ser la metodologia d'aprenentatge central amb la qual s'ensenyi la llengua vehicular.

Amb la intenció de millorar el context amb el qual m'he trobat amb la recerca de dades, he considerat important fer una proposta de millora que ajudi als docents a conèixer millor aquest recurs, amb la finalitat de fer una guia, que els permeti posar en pràctica la seva metodologia a les aules d'infantil. Aquesta guia, constaria de diferents punts en els quals els docents podrien adquirir una formació en l'àmbit, segons el meu criteri com experta en l'àmbit que he acabat essent:

- El primer punt, estaria destinat a la teoria de la dramatització, a la qual seria important fer èmfasi, ja que no s'hauria de confondre amb altres conceptes com el teatre. En aquest mateix punt, a més, es trobarien els objectius de la

dramatització com una eina pedagògica per adquirir una nova llengua, com podrien ser desenvolupar la imaginació, la creativitat i l'espontaneïtat; conèixer i experimentar les possibilitats expressives i comunicatives; millorar les habilitats socials, perdre la vergonya i la por a ser observats o escoltats, acceptar-se a sí mateix, tenir millor dicció de les paraules, d'entre altres.

- El següent punt, estaria centrat en el mecanisme de les diferents sessions. En aquest punt, es desenvoluparia una estructura fixa amb la qual tothom pogués treballar de la mateixa manera. Així com les sessions de psicomotricitat tenen les seves parts diferenciades (Blas, 2018), en aquests cas seria igual, i això permetria també als infants agafar més seguretat amb les activitats destinades a aquest recurs, ja que podran anticipar allò que vindrà. En aquesta estructura tindriem la fase d'acollida en la qual explicariem als infants la dinàmica del joc; la fase de joc, en la qual es faria l'acció dramàtica; i la fase de comiat, en la qual els infants parlarien i es comunicarien entre ells, tot dient com s'han sentit i com han estat durant la sessió, fent un dibuix i explicant-lo als altres posteriorment, etc.
- El punt posterior seria el de l'observació de l'infant. En aquest apartat trobaríem aspectes de valoració amb els quals dotaria als mestres de diferents eines per avaluar als infants en relació a la llengua durant les diverses sessions de dramatització, gràcies a la informació recollida sobre com s'ensenya la llengua oral (es comunica amb els altres, fa veure que..., es relaciona amb l'adult, interacciona amb diferents objectes o materials, utilitza el gest per expressar una paraula que no sap, etc.)
- El penúltim, estaria enfocat en el paper docent i la seva funció en la dinàmica de les activitats. Entre els seus punts, destacaria l'adult com un símbol de seguretat física i afectiva, un company simbòlic amb el qual poden també jugar i intervenir, una persona amb disponibilitat i empatia vers els infants, i un ésser que serveixi com a marc contenidor, és a dir, el qual pugui englobar i acollir diferents propostes que sorgeixin, amb la intenció d'adaptar-les i fer-les evolucionar.
- L'últim, seria un recull d'activitats dramàtiques que cada docent podria utilitzar i adaptar segons el seu context o la seva finalitat didàctica (contes teatralitzats, role-playing o construcció de personatges, joc simbòlic o de rols, teatre fòrum, improvisació, teacher-in-role, etc).

D'aquesta manera, tots els professionals comptarien amb un document que els ajudaria a trobar nous mètodes per ensenyar una llengua estrangera, i la dramatització seria un recurs molt més utilitzat a les aules d'Educació Infantil, ja que els docents podrien determinar, en primera persona, els seus beneficis i la seva eficiència en l'aprenentatge del seu grup d'infants.

Al cap i a la fi, cada docent ha d'adaptar-se a la seva realitat d'aula, de manera que les estratègies, no tenen perquè funcionar igual per a cada grup d'infants. És més, cada infant té el seu ritme evolutiu i no se li pot demanar res que estigui fora de les seves possibilitats, és per això que si la dramatització no correspon al seu nivell, és millor centrar-se en altres recursos que també l'ajudin en l'adquisició de la llengua; de manera que es pugui posar en pràctica, quan els infants estiguin preparats i hagin desenvolupat les destreses necessàries.

6. Conclusions

Els resultats de l'enquesta han permès conèixer com s'ensenya la llengua catalana com una llengua estrangera; quins recursos utilitzen els centres educatius quan es troben amb un context d'aula amb infants nouvinguts; i quins beneficis aporta la dramatització a les aules d'infantil amb casos d'infants nouvinguts, segons l'experiència dels professionals de l'educació.

Els resultats de l'entrevista, per una altra banda, han permès recollir informació sobre la dramatització i la seva adequació i efectivitat en aules d'Educació Infantil, amb un marc d'alumnes nouvinguts que han d'adquirir la llengua catalana com una llengua estrangera.

En ambdós instruments, les respostes han estat pràcticament idèntiques, de manera que l'equip docent de les escoles coincideixen de forma coherent amb l'especialista en educació i dramatització. Per aquest motiu, i fent una exhaustiva comparació entre els resultats de les respostes obtingudes i el que sustenta la informació de la teoria utilitzada com a marc conceptual de la investigació; puc confirmar el meu supòsit de partida, tot obtenint uns resultats que aporten credibilitat al meu treball, amb el qual puc determinar el grau d'efectivitat de la metodologia en aquest cas en concret.

Així doncs, la investigació revela que la dramatització és un recurs adequat per utilitzar durant l'etapa d'Educació Infantil amb infants nouvinguts, ja que, segons l'especialista i els docents participants en el meu projecte, juntament amb els autors i teòrics que s'han descrit en el marc conceptual; la dramatització és un recurs que afavoreix el desenvolupament de les habilitats lingüístiques i socials, tot facilitant l'aprenentatge i l'adquisició de la llengua oral catalana en situacions diverses (on poden comunicar-se, expressar-se i relacionar-se amb els altres), ja que, a més de ser una eina que incrementa les capacitats relacionades a l'àrea de Comunicació i Llenguatges; augmenta la inclusió, la integració i la immersió d'aquest nou alumnat a la comunitat educativa, alhora que l'ajuda a treballar l'àmbit emocional de l'infant, tot aprenent a reconèixer, identificar, exterioritzar i gestionar els seus sentiments.

Els objectius de la investigació, a més, s'han assolit de manera coherent i específica, i han permès fer una recollida de dades que girava sobre l'eix d'analitzar les possibilitats de canvi i de millora que genera la dramatització a les aules d'Educació Infantil, com a recurs didàctic i pedagògic per ensenyar la llengua oral catalana a infants nouvinguts. A més, cadascun dels instruments elaborats ha permès descriure les característiques que ha de

tenir una intervenció pedagògica i educativa per millorar les capacitats lingüístiques i comunicatives dels infants nouvinguts, analitzar els beneficis de la dramatització com eina facilitadora per l'adquisició del llenguatge oral, i descriure com s'atén i s'ensenya la llengua oral a l'alumnat d'Educació Infantil que s'incorpora a les escoles de la comarca del Baix Llobregat; com objectius específics de la meua investigació que s'han confirmat gràcies a les troballes. Aquestes, tal com he comentat, defensen la dramatització com una estratègia que uneix joc i llenguatge en un entorn segur i agradable, de manera que també garanteix una millora de l'expressió i la comprensió oral dels infants, generant aprenentatges significatius que s'adapten als seus interessos i necessitats.

Com a conclusió, m'agradaria destacar que m'hagués agradat seguir amb la investigació per poder determinar els resultats amb més profunditat. La meua intenció hagués estat fer una investigació científica que comptés amb un grup control i amb un grup experimental; amb la finalitat de contemplar els beneficis de la dramatització de forma simultània a la metodologia tradicional que s'empara per l'ensenyament de la llengua vehicular com una llengua estrangera. La investigació hagués durat aproximadament entre 6 mesos i 1 any, i m'hagués atorgat uns resultats més empírics sobre la temàtica que estic consultant.

D'altra banda, si fes el treball de nou, em centraria molt més en la metodologia i no tant en els infants nouvinguts i l'ensenyament del català com a llengua estrangera; de manera que la meua recerca només quedés lligada per la dramatització i els beneficis que proporciona l'estratègia per a l'adquisició del llenguatge oral (sigui d'una segona llengua o no). Crec que el meu treball ha estat molt limitat per aquest factor, i això, tot i que ha permès que sigui un treball molt més específic, ha provocat que la meua proposta de millora només se centri en un àmbit en concret. És per això que, després d'haver comprovat els efectes de la dramatització pel que fa a l'àmbit lingüístic i verbal, crec que hagués estat més interessant centrar-me en tot allò que engloba l'àrea.

7. Bibliografia

Alarcón, S. (2014). *El teatro y la dramatización en Educación Infantil: una propuesta de intervención en el aula de 2º de EI*. Universidad de Zaragoza.

<https://zaguan.unizar.es/record/37019/files/TAZ-TFG-2015-3922.pdf>

Alart, N (2016). *L'acompanyament dels alumnes nous a l'aula d'acollida*.

Diàlegs sobre educació. Xtec.

Anuari d'estadístiques de la Ciutat de l'Hospitalet de Llobregat (2019). Ajuntament d'Hospitalet. http://www.l-h.cat/laciutat/265286_1.aspx?id=1

Aymerich, C.; Aymerich, M. (1983). *L'expressió: mitjà de desenvolupament*. 4a ed. Barcelona: La Llar del Llibre.

Baralo, M. (2000). *El desarrollo de la expresión oral en el aula de ELE*. Carabela, 47, 5-36.

Barbecho Viñanzaca, J. M. (2018). *Elaboración de una guía metodológica para desarrollar el lenguaje oral en niños de 4 a 5 años de edad mediante la dramatización, en la Unidad Educativa Tres de Noviembre del cantón Cuenca, para el año lectivo 2017-2018* (Bachelor's thesis). Repositori Universitat Politècnica Salesiana.

<https://dspace.ups.edu.ec/handle/123456789/16019>

Bases teòriques del Programa d'Immersion Lingüística del Servei d'Ensenyament del Català. (2004) *El Programa d'Immersion Lingüística*. Secretaria de Polítiques Educatives. Generalitat de Catalunya.

Bigas Salvador, M. (1996). *La importancia del lenguaje oral en educación infantil*.

Revista de aula de Innovación Educativa, 46, 1-4.

<https://logopedicum.com/wp-content/uploads/2017/02/la-importancia-del-lenguaje-oral-en-educacion-infantil.pdf>

Bisquerra, R., & Alzina, R. B. (2004). *Metodología de la investigación educativa* (Vol. 1). Editorial La Muralla.

- Blas, A. (2018). *Metodologia d'intervenció en l'educació psicomotriu*. Mòdul Expressió Corporal. Universitat Rovira i Virgili. Departament de Pedagogia.
- Boal, A. *Games for Actors and Non-Actors*. Londres: Routledge, 1996.
- Brook, P. (2006). *El espacio vacío*. 3a ed. Barcelona: Grup Editorial 62.
- Bruner, J. (1983). *Play, thought, and language*. Peabody Journal of Education, 60(3), 60-69.
- Camara, L., & Velásquez, T, (2015). *La dramatización como medio para estimular la expresión oral y corporal en los niños y niñas de cinco años de la Institución Educativa inicial San Martín a del distrito de Mariano Melgar*. Tesis de pregrado. Universidad de San Agustín, Perú.
<http://repositorio.unsa.edu.pe/bitstream/handle/UNSA/1933/EDcaralo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cardona Álvarez, J., i Celis Muñoz, M. (2011). *Estrategias para mejorar la expresión oral*.
- Casado, R. (2003) *Parlar és actuar. El teatre com a eina d'expressió oral per a no catalanoparlants*. Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura, 29: 29-40.
- Casas, F. (2003). *El aprendizaje y las emociones*. La Nación.
- Castañeda, P. (1999). *El lenguaje verbal del niño: ¿Cómo estimular, corregir y ayudar para que aprenda a hablar bien?* Lima: UNMSM.
- Cervera, J. (1981). *Cómo practicar la dramatización con niños de 4 a 14 años*.
- Chomsky, N. 1965. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass, MIT Press. De Houwer, A. 1990. *The acquisition of two languages from birth: a case study*. Cambridge University Press.
- Cummins, J. (1979). *Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children*. A: Review of Educational Research, 49, 222-251.

- Delgado, M. E. (2011). *La dramatització, recurs didàctic en Educació Infantil*. Pedagogia magna. N° 11, p. 382-392.
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:HLj6hk1tHDwJ:scholar.google.com/+LA+DRAMATIZACIÓ+INFANTIL+EN+EL+DESARROLLO+DE+LA+EXPRESIÓN+ORAL+EN+NIÑOS+&hl=es&as_sdt=2007
- Delors, J. (1996). *Learning: The Treasure Within: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. París: UNESCO, 1996.
- Díaz, A. L. (2014). *El teatre a les aules: teoria i pràctica del llenguatge oral*. Fòrum de recerca. Universitat Jaume I. ISSN-e 1139-5486, N° 19, p. 369-391.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6129932>
- Díaz-Plaja, A. et al. (1997). *Teatro infantil y dramatización escolar*. Universidad de Castilla-La Mancha.
- Dougill, J. (1987) *Drama activities for language learning*. Londres: Macmillan.
- Espelt, L. (2007). *L'aula d'acollida com a espai per a l'aprenentatge lingüístic: La perspectiva del professorat*. Universitat de Lleida. ISSN 0214-9141, N°19, 2007, 73-87.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2593757>
- Faure i Lascar (1981). *El juego dramático en la escuela*. Cincel-Keplusz, Madrid.
- Fleming, M. (1994). *Starting Drama Teaching*. London: David Fulton.
- Fleta, T. (2006). *Aprendizaje y técnicas de enseñanza del inglés en la escuela*. Revista de investigación e innovación en la clase de lenguas. 16: 51- 62.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3211766>
- Flores, R (2012). *La capacidad de la expresión oral*. Perú: Claretiana
- García, C., Caro , M., i Serra, C. (2013). *Taller de teatre*. Innovib: Recursos i Recerca Educativa de les Illes Balears. ISSN-e 2172-587X, N° 3, p. 170-200.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5496957>

- García, V., & María, A. (2019). *La dramatización en la expresión oral en niños del nivel inicial*. Universidad Nacional de Tumbes-Perú.
- Gardner, H. *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. Nova York: BasicBooks, 1993. [Traducció castellana: *Inteligencias múltiples: la teoría en la práctica*. Barcelona: Paidós, 1995]
- Glaser, B. & Strauss, A. (1967). *The discovery of grounded theory*. Chicago: Aldine Press.
- González, M. (2009). *Desenvolupament de les competències a l'escola: una experiència a través del teatre*. Revista Catalana de Pedagogia. ISSN 1695-5641, N° 7, 2009-2010, p. 283-298. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5078932>
- Heathcote, D.; Bolton, G. *Drama for Learning*. Heinemann, Portsmouth: Stanley Thornes Publishers Ltd., 1994.
- Hernandez, M. A., i Aranda, A. (2020). *La dramatización como recurso didáctico en Educación Primaria*. V Congreso internacional virtual sobre la Educación en el Siglo XXI. Universidad de Murcia.
- IDECAST (2020). *El municipio en cifras. L'Hospitalet de Llobregat (Barcelonès)*. GENCAT. Insituto de Estadísticas de Catalunya.
- Jakobson, R. (1960). Linguistics and poetics. In *Style in language* (pp. 350-377). MA: MIT Press.
- Laferrière, G.; motos, T. (2003). *Palabras para la acción: Términos de teatro en la educación y en la intervención sociocultural*. Ciudad Real: Ñaque.
- Llamazares Prieto, M. T. (2002). *Dramatización de un cuento: recurso para trabajar la lengua oral en Educación Infantil*. Repositori Universitat de León. https://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/8158/LYT_18_2002_art_13.pdf
- Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre (2013). *LOMCE*. BOE.

Loureiro, I. M. (2006). *Do palco à sala de aula: mudanças geradas nos processos de formação e criação teatral de um grupo de professores*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.

Luengo Bravo, A. (2011). *Actuar per parlar. La dramatització com a instrument didàctic per a l'adquisició lingüística i la formació literària*. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature*, 4(1), 39–39. Universitat Autònoma de Barcelona.
<https://urv.on.worldcat.org/oclc/7935887531>

Luria, A. R. (1980). *Lenguaje y pensamiento*. Barcelona, Fontanella.

Lyster, R. (2007). *Learning and Teaching Languages through Content*. Amsterdam: John Benjamins. <https://benjamins.com/catalog/lllt.18>

Mallart i Navarra, J. (2001). *Repensar el currículum amb la participació del professorat*. A: Mallart i Navarra, j.; Teixidó, m.; Vilanou, C. (ed.). *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Pedagogia; Vic: Eumo, p. 57-67.

Maslow, A. (1987). *La personalidad creadora*. Barcelona: Kairós.

Martínez, A. C., Tocto, C. i Palacios, L. G. (2015). *La expresión oral en los niños y los cuentos*. UCV-HACER. *Revista de Investigación y Cultura*, 4(2), 116-120.
<https://www.redalyc.org/pdf/5217/521751974012.pdf>

Morin, E. [et al.]. *Seven Complex Lessons in Education for the Future*. París: UNESCO Publishing, 1999. [Traducció catalana: *Els set coneixements necessaris per a l'educació del futur. Informe elaborat per Edgar Morin per a la Unesco com a contribució a la reunió internacional sobre com educar per a un futur sostenible*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000]

Motos, T. (1993). *Las técnicas dramáticas: procedimiento didáctico para la enseñanza de la lengua y la literatura*. Enseñanza. *Anuario interuniversitario de didáctica*, 10- 11: 75-94.

Motos, T. i Navarro, A. (2003) *El paper de la dramatització al currículum*. *Artículos de Didáctica de la Lengua i de la Literatura*, 29: 10-28.

Muñoz Aguilera, L. S. (2016). *Uso de estrategias de dramatización para mejorar la expresión oral en niños de tres años en Institución Educativa Pública 215, Trujillo 2016*. Repositori Universitat César Vallejo.

<https://repositorio.ucv.edu.pe/handle/20.500.12692/528>

Mvou, P. (2015). *La dramatización como estrategia motivadora en clase de ELE en Gabón*. La enseñanza de ELE centrada en el alumno, 691-702.

Navarro Romero, B. (2009). *Adquisición de la primera y segunda lengua en aprendientes en edad infantil y adulta*. Revista semestral de iniciación a la Investigación en Filología (Vol. 2, 2010) 115-128.

<http://repositorio.ual.es/bitstream/handle/10835/959/PhilUr2.2010.Navarro.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Orenes Castaño, R. (2020). *Habilidades sociales a través de la dramatización*. In Congreso Internacional de Investigación e innovación en educación infantil y primaria.

<https://digitum.um.es/digitum/handle/10201/87601>

Onieva-López, J. L. (2011). *La dramatización como recurso educativo: estudio de una experiencia entre estudiantes malagueños de un centro escolar concertado y adolescentes puertorriqueños en situación de marginalidad* (Tesis Doctoral. Universidad de Málaga).

Piaget, J. W. (1988). *El lenguaje y el pensamiento del niño pequeño* (2.a ed.).

Barcelona: Paidós.

Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (2007, actualitzat al 2009). *Aules d'acollida*.

Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya.

Projecte de convivència i èxit educatiu (2014). *Acollida*. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.

Renoult, N., Renoult, B., & Vialaret, C. (1994). *Dramatización infantil: expresarse a través del teatro*. Narcea Ediciones (Vol. 27).

<https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=OQZlbpOf08MC&oi=fnd&pg=PA9&dq=LA+DRAMATIZACION+INFANTIL+EN+EL+DESARROLLO+DE+LA+EXPRESI>

[ÓN+ORAL+EN+NIÑOS+&ots=wr-4YyOY50&sig=RFuJBW6SiFrC3Duogn4e7XDHrI0#v=onepage&q=LA%20DRAMATIZACIÓN%20INFANTIL%20EN%20EL%20DESARROLLO%20DE%20LA%20EXPRESIÓN%20ORAL%20EN%20NIÑOS&f=false](https://www.repositorio.pucp.edu.pe/handle/20.500.12404/13981)

Rojas Fernández, R. C. (2018). *La dramatización como estrategia para mejorar la expresión oral de los niños de 4 años de la IEI 347 "Luis Enrique XII"*. Repositori Pontífica Universitat Catòlica del Perú.

<http://tesis.pucp.edu.pe/repositorio/handle/20.500.12404/13981>

Santos Vega, E. (2015). *La dramatización como recurso didáctico en educación infantil*. (Tesis de pregrado). Universidad de Valladolid, Valladolid, España.

<https://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/15863/1/TFG-L1013.pdf>

Serra, M. J. (2010). *Introducció: llengua i immigració*. Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicacio. Universitat de Barcelona.

<https://www.raco.cat/index.php/LSC/article/download/206005/274543>

Serrano, R. (2018). *La importancia del juego dramático en Educación Infantil. Dramatización como recurso didáctico*.

Siguan, M. (1998). *La escuela y los inmigrantes*. Barcelona: Paidós.

Somers, J. *Drama in the curriculum*. Londres: Cassell, 1994.

Subirà, M.; Sitjà, G. (2002). *El teatro, un instrumento para el aprendizaje*. Cuadernos de Pedagogía, núm. 310, p. 26-28.

Tejerina Lobo, I. (1994). *Dramatización y teatro infantil. Dimensiones psicopedagógicas y expresivas*. Madrid: Siglo XXI.

Torres, A. (2021). *Tema 1. L'expressió oral: funcions del llenguatge infantil a l'aula*. Apunts Ensenyament i Aprenentatge de Llengües i Lectoescriptura (III). Universitat Rovira i Virgili.

Vigotsky, L. (1924). *Teoría constructivista del juego*. Electronic Learning.

Vigotsky, L. (1934). *Pensamiento y lenguaje*. Buenos Aires, Fausto, 1998.

Vila, M. y Vila, I. (1994). *Acerca de la enseñanza de la lengua oral*. Comunicación, Lenguaje y Educación, 23, pp. 455-4.

Vilanova, M. (2009). “*La classe és com un escenari...*”. *Aprenentatge de les llengües estrangeres mitjançant la dramatització*. Revista Catalana de Pedagogia. ISSN 1695-5641, N° 7, 2009-2010, p. 415-433.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5080273>

Wallach, M. A. y Kogan, N. (1983). *Creatividad e inteligencia en el niño, en Stom, R.D.* Creatividad y educación. Barcelona: Paidós.

Woolland, B. *The Teaching of Drama in the Primary School*. Londres: Longman, 1993.

Zelada Pérez, M. N. (2020). *Aplicación de la técnica de dramatización para mejorar la expresión oral en niños de 4 años*. Institución Educativa N° 014.

<https://repositorio.ucv.edu.pe/handle/20.500.12692/43085>

8. Annexos

Annex 1. Instruments d'avaluació: Qüestionari

SECCIÓ 1: ENSENYAR LA LLENGUA ORAL CATALANA A INFANTS NOUVINGUTS

Indica i contesta a les següents preguntes segons el teu coneixement i la teva experiència

Quan ensenyas la llengua catalana als infants nouvinguts...

- 1) Utilitzes imatges per iniciar-los en l'adquisició i el coneixement del nou vocabulari?
- 2) Proposes converses que ajudin als infants a establir una interacció entre ells i els adults?
- 3) Fas ús de diferents làmines per desenvolupar la seva capacitat de descripció?
- 4) Utilitzes els racons com a recurs didàctic per a facilitar la comunicació?
- 5) Deixes temps, espais i materials, perquè els infants aprenguin la llengua oral mitjançant el joc simbòlic?
- 6) Utilitzes la música i, en concret, les cançons, com a font d'aprenentatge de la llengua catalana?
- 7) Aprofites les situacions quotidianes per estimular l'expressió oral dels infants?
- 8) Fas ús de l'estratègia de contes teatralitzats?
- 9) Utilitzes l'explicació de contes, històries o rondalles, per afavorir i analitzar la comprensió dels infants?
- 10) Utilitzes la mímica i el gest com a suport per beneficiar l'adquisició del llenguatge oral?
- 11) Fas ús de la repetició sistemàtica de paraules, endevinalles o poemes, per facilitar l'aprenentatge memorístic d'aquests?
- 12) Quan fan un dibuix, els demanes que te l'expliquin amb les seves paraules?

Comentaris, opinions o suggeriments, relacionats amb les preguntes anteriors

SECCIÓ 2: ALUMNES NOUVINGUTS

- 1) *Explica el funcionament del centre i la teva funció com a docent en aquests casos*
- 2) Feu servir aula d'acollida amb l'alumnat d'Educació Infantil?
- 3) Com contribueix l'aula d'acollida en l'aprenentatge de la llengua oral d'aquests infants?

- 4) Destacaries alguna cosa sobre el Programa d'Immersió Lingüística que aplica el centre?

Comentaris, opinions o suggeriments, relacionats amb les preguntes anteriors

SECCIÓ 3: LA DRAMATITZACIÓ A LES AULES

Indica i contesta a les següents preguntes, segons el teu coneixement i la teva experiència

→ Tria la definició que consideris correcte:

- Teatre i dramatització són sinònims, per tant ambdues coses signifiquen el mateix
- Teatre és el lloc (l'espai de representació), mentre que la dramatització és l'acció dels personatges, juntament amb tot allò que intervé en l'espectacle
- Teatre és treballar en un projecte teatral que té com a finalitat una obra destinada a un públic, mentre que dramatització és qualsevol acció en la qual involucrem un rol actiu

→ Cas

Imagina que estàs en una aula de P5 amb 4 infants estrangers de nova arribada, que parlen idiomes no majoritaris en el territori. Estan cursant l'últim any de l'etapa d'Educació Infantil, i han d'estar preparats per a la incorporació a l'Educació Primària, on hauran d'aprendre a llegir i escriure en la llengua vehicular de Catalunya (català).

Com estàs preocupat/da, investigues noves metodologies que siguin motivadores i proporcionin aprenentatges significatius. Buscant, et trobes amb la dramatització com un recurs didàctic per adquirir una nova llengua, i decideixes provar-la per aconseguir els beneficis desitjats en relació amb la llengua oral catalana en aquests infants.

En aquest cas, optes per fer ús del recurs del conte-contes teatralitzat, una eina que ajudarà als infants a relacionar les paraules amb un gest (per exemple rentar-se les dents o agafar una flor). Partint d'aquest propòsit, i tenint en compte que els gests són universals, iniciarem la dinàmica amb l'explicació d'un conte senzill, curt i amb un ritme repetitiu; amb la finalitat de desenvolupar el seu pensament memorístic i afavorir la seva comprensió dels fets. Aquest primer contacte amb el conte, es farà en un format molt visual: anirà acompanyat d'imatges, sons, gests i molta expressió corporal per part del docent, permetent la iniciació dels infants en el seu vocabulari, gràcies a la repetició de paraules, la imitació dels gestos o la reproducció de sons.

En les darreres sessions, tornaràs a explicar el conte fins que se sentin preparats per a representar-lo ells mateixos. En aquest moment, els infants s'han de sentir còmodes i en un entorn segur i agradable. Com a docent, hauràs d'anar narrant la història de forma oral mentre que els infants van fent les diferents accions dels personatges (aquelles mateixes accions que feies tu en les sessions anteriors).

Passades més sessions, els proposes que siguin ells els qui t'expliquin el conte, de manera que obtinguin tota la llibertat per expressar-se de forma oral i corporal, mitjançant la seva representació.

Segons el cas explicat, puntua de l'1 al 5 les següents frases (on 1 és en desacord i 5 totalment d'acord), diries que la dramatització...

- 1) Beneficia el desenvolupament integral dels infants en l'àmbit lingüístic, social i cognitiu
- 2) Beneficia la fluïdesa en la parla i la desimboltura per comunicar-se i expressar-se amb els altres
- 3) Beneficia de forma favorable la dicció de les paraules
- 4) Contribueix en la millora de les habilitats socials
- 5) Contribueix en l'augment de l'empatia, el respecte i la tolerància envers els altres
- 6) Contribueix a augmentar l'autoestima i la confiança en un mateix per parlar en públic i amb els altres
- 7) Beneficia el desenvolupament de les intel·ligències múltiples
- 8) Beneficia el desenvolupament de la personalitat
- 9) Contribueix a millorar la concentració i l'atenció
- 10) Beneficia l'augment memorístic dels infants

→ Després de valorar els seus beneficis, quina visió tens de la dramatització com a recurs a l'aula?

Respon a les preguntes següents segons la teva opinió i el teu criteri.

- 1) Creus que és una metodologia adequada a la realitat d'Educació Infantil? (característiques de l'edat, necessitats individuals, nivell i ritme evolutiu, desenvolupament dels infants...)
- 2) Creus que la dramatització és un recurs poc utilitzat en els centres educatius?
- 3) Si l'escola et donés l'opció d'incloure aquesta pràctica en el dia a dia de l'aula, la utilitzaries?

- Si, em sembla un recurs interessant, útil i necessari
- No, em sembla que s'ha d'estar molt preparat i se li ha de dedicar molt d'esforç i temps
- Si, però sense donar-li una finalitat didàctica (com un passatemps)
- 4) No, em sembla que la dramatització no pot aportar beneficis a infants d'aquesta etapa educativa
- 5) Comentaris, opinions o suggeriments, relacionats amb les preguntes anteriors

Annex 2. Instruments d'avaluació: Entrevista

Bon dia,

Sóc estudiant de 4rt curs del Grau d'Educació Infantil i estic estudiant els beneficis de la dramatització com una eina que facilita l'adquisició de la llengua oral d'una L2 (en aquest cas, la catalana), per infants nouvinguts que s'incorporen al sistema educatiu durant l'etapa d'Educació Infantil.

La dramatització, a mode de síntesi, és un recurs que utilitza de forma conjunta l'acció i l'expressió tant oral com corporal. És important no confondre'l amb el concepte "teatre", ja que aquest està enfocat en realitzar un projecte que té com a finalitat una obra destinada a un públic; mentre que l'altre és qualsevol acció en la que involucrem un rol actiu (contes tatalitzats, joc simbòlic, role-playing, etc.)

Per aquest motiu, i aprofitant l'experiència que tens pel que fa a l'ensenyament de la llengua, he cregut oportú fer-te una entrevista amb la finalitat que puguis avaluar, segons el teu criteri, el paper de la dramatització sota un context d'aula amb infants nouvinguts que han d'aprendre la llengua vehicular i d'aprenentatge.

Segons el teu coneixement...

- Quins beneficis creus que els podrà generar la dramatització a nivell lingüístic?
Penso que la dramatització és una bona eina a Ed. Infantil per treballar el llenguatge verbal i que pot afavorir el desenvolupament dels nens i les nenes, ja que un dels mètodes més importants per treballar a infantil és a través del joc. D'aquesta manera podem treballar tot el que correspon al llenguatge verbal (el vocabulari, l'expressió, la comprensió oral...) i d'una manera motivadora.
- Consideres adequat el seu ús en aules d'Educació Infantil? Per què?

A Ed. Infantil és molt important l'aprenentatge significatiu i tot ho trebalem de manera globalitzada per afavorir aquest aprenentatge. Com ja he comentat abans, es fa a través d'una manera lúdica i mitjançant estratègies que interessin als infants. És per això que considero que aquestes dramatitzacions poden afavorir a que els nens estiguin més motivats i puguin avançar millor en el llenguatge verbal.

- Quin grau d'efectivitat creus que podria tenir l'ús d'aquesta metodologia en infants nouvinguts?

Crec que els ajudarà a poder anar adquirint el vocabulari, les expressions i les estructures lingüístiques, ja que amb la dramatització es pot treballar-ho tot. I també els ajudarà no només a adquirir vocabulari, sinó també a expressar-lo i a parlar amb els altres, ja que es treballa molt l'expressió oral que també els ajudarà a comunicar-se, relacionar-se i a poder integrar-se molt més ràpid i millor amb els altres nens i amb l'escola.

- Consideres que la dramatització hauria de ser un recurs més utilitzat en els centres educatius? Si és que sí, com creus que s'hauria d'implementar? (curricularment, extra curricularment, en quines àrees, si creus que és millor treballar-la per projectes, etc.)

Sí, pot ser un recurs útil. De fet a Ed. Infantil s'ha de treballar molt l'expressió oral i per tant és un recurs més que es pot utilitzar.

Es pot fer tant curricularment a dins de l'àrea Comunicació i llenguatges en l'apartat de llenguatge verbal, o com una hora complementària a la setmana, per exemple, en el cas de la nostra escola, en l'hora complementària d'expressió oral o de taller de contes (on també es pot utilitzar la dramatització fent contes teatralitzats).

- Si em vols dir algun altre aspecte rellevant pel que fa a la dramatització i la llengua, fes-m'ho saber en aquest apartat.

Crec que també es positiu treballar-ho per treballar la part emocional. Ja que pot ajudar a aquells nens que són molt tímids i tenen por de participar. Els pot ajudar a anar treballant la timidesa de parlar al davant dels altres i per tant pot afavorir l'autoestima dels nens. Els hi pot donar seguretat i confiança en un

mateix, i sent un infant nouvingut, el beneficiarà a adaptar-se a la comunitat educativa de l'escola.

Dir-te que la teva identitat es mantindrà anònima i que les respostes només s'utilitzaran per a la finalitat del meu treball.

Si tens algun dubte o necessites algun aclariment pel que fa al recurs de la dramatització, fes-m'ho saber per aquí i et facilitaré la informació tant aviat com pugui.

Gràcies per endavant!